

Gyapjós

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 106. ÉVFOLYAMA

1971. FEBRUÁR * XX. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

T A R T A L O M

<i>Dr. Sali Emil:</i> Az erdőgazdálkodás és a faipar 15 éves tervéről	49
<i>Szabó Pál:</i> Hazai eredetű lombosfák építőipari felhasználásának lehetőségei	58
<i>Kassai Jenő:</i> A vállalati profil kialakításáról	63
<i>Szil István:</i> Erdőtelepítések jövedelmezőségének vizsgálata a Duna—Tisza közti homokháton	70
<i>Zsilvölgyi László:</i> A kötéldarus faanyagközelítés tapasztalatai II.	78
<i>Gordos Mátyás:</i> Nevelővágások racionalizálása	84
<i>Dr. Kolonits József:</i> Szerves foszforkészítmények és újabb eljárások alkalmazása a cserebogár és álcája elleni védekezésben	88
Irodalmi Szemle	
Varga Domokos: Erdőkerülőben (<i>Fila J.</i>)	92
Dr. Sopp László: Fatömegszámítási táblázatok (<i>Dérföldi A.</i>)	94
Címlapon: <i>Tűrázás a Bükk-fennsíkon</i> (<i>Kletz Károly</i> felvétele, OEE fényképpályázaton díjazott kép)	
Hátlapon: <i>Várakozás— a vadászszákmányra</i> (<i>Nagygyörgy Sándor</i> felvétele)	

СО ДЕРЖАНИЕ

<i>Д-р Шали Е.:</i> О 15-летнем плане лесного хозяйства и лесной промышленности	49
<i>Сабо П.:</i> О возможностях использования строительной промышленностью отечественной лиственной древесины	58
<i>Кашшаи Е.:</i> О формировании профиля предприятия	63
<i>Сил И.:</i> Исследование рентабельности лесонасаждений в Песчаном районе между Дунаем и Тиссой ..	70
<i>Жильяльди Л.:</i> Опыты по трелёвке лесоматериала канатной установкой	78
<i>Гордош М.:</i> Рационализация рубок ухода	84
<i>Д-р Колонитц Е.:</i> Использование продуктов органического фосфора и новых способов в борьбе с майским жуком и его личинками	88

CONTENTS

<i>Dr. Sali, E.:</i> Forestry and wood-working industries in the Fifteen-Year Plan	49
<i>Szabó, P.:</i> Possibilities for the utilization of our domestic broadleaved timber in the building industry ...	58
<i>Kassai, J.:</i> Determining the profile of an enterprise	63
<i>Szil, I.:</i> Investigations on the profitability of the afforestations on the sandy region between the Danube and the Tisza	70
<i>Zsilvölgyi, L.:</i> Experiences of timber haulage by cable cranes, II.	78
<i>Gordos, M.:</i> Rationalization of tending operations	84
<i>Dr. Kolonits, J.:</i> The application of organic phosphor preparations and new methods for the protection against the cockchafer and its larvae	88

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Gordos Mátyás erdőrendezési felügyelő, Balassagyarmat; *Kassai Jenő* tudományos munkatárs, ERTI, Budakeszi; *Dr. Kolonits József* tudományos munkatárs, ERTI, Mát-
rafüred; *Dr. Sali Emil* főosztályvezető, MÉM Erdészeti Igazgatási Főosztály, Budapest; *Szabó Pál* főmérnök, EVM Műszaki Fejlesztési Főosztály, Budapest; *Szil István* üzem-
gazdasági mérnök, Délalföldi EFAG, Szeged; *Zsilvölgyi László* erdőmérnök, Vértesi EFAG, Tatabánya.

Az erdőgazdálkodás és a faipar 15 éves tervéről*

DR. SALI EMIL

A népgazdaság valamennyi ágazatához hasonlóan — közel két év alatt — elkészült az erdőgazdálkodás és a faipar távlati tervének koncepciótervezete. A tervezet összeállításához alapul szolgáló néhány legfőbb jellemzőt (pl. a nemzeti jövedelem és hazánk népességének 1985-re várható alakulását) valamennyi munkacsoport központilag kapta meg. Ez ad biztosítékot arra, hogy a távlati terv legkülönbözőbb részterületének kialakítói a legfontosabb vonásokban azonos cél elérését tartásák szem előtt.

A távlati terv — jellegénél fogva — jóval kevésbé lehet annyira részletes, mint a rövidlejárátú terv. Az egyik gond éppen abból adódik, hogy a terv időtartama és részleteinek mélysége kellő összhangban legyen.

Távlati tervünk tervezete a következő fejezetekben tárgyalja az 1985-ig várható helyzetet:

- a hazai fa- és fatermékfelhasználás mértéke,
- a hazai termelés növelésének főbb lehetőségei,
- a fában és fatermékekben várható külkereskedelmi helyzet,
- az erdőtelepítések és fásítások alakulása,
- az erdőgazdálkodás és a fafeldolgozás létszámigényének alakulása,
- a fejlesztés beruházási igénye,
- a műszaki fejlesztés,
- a gazdasági szabályozók iránt támasztott főbb követelmények.

Tekintettel kellett lennünk arra, hogy a fatermékek iránti igény nemcsak a múltban növekedett jelentős ütemben, hanem a jövőben is hasonló tendenciákra kell számítanunk. Ez az irányzat Európa- és világszerte egyaránt megtalálható.

Az erdők faanyagtermelő funkciója tehát növekszik.

Ugyanakor számítanunk kell arra, hogy — az életszínvonal és a szabad idő növekedésével — az erdőket egyre nagyobb mértékben veszi igénybe a lakosság pihenés, üdülés, kirándulás céljára.

A következőkben a távlati koncepciótervezet néhány legfőbb következtetését ismertetjük.

A fa- és fatermékfelhasználás várható mértéke

Ennek megközelítését több módszerrel kíséreltük meg. Egyrészt különféle számításokat végeztünk az *összes iparifában*, másrészt ennek *legfontosabb termékeiben*, ill. *termékcsoportjaiban* várható felhasználás mértékének megállapítására. Megemlítjük, hogy az összevontabb számítások eredményei — a kü-

* Az erdőgazdálkodás és a fafeldolgozóipar várható helyzete 1985-ben c. koncepciótervezet legfőbb irányzatait ismertetjük. A tervezet elkészítésében az Erdészeti Tudományos Intézet, a Faipari Kutató Intézet és a MÉM Közgazdasági Főosztálya több résztanulmánnyal működött közre.

lőnböző módszerek mellett is — jóval közelebb vannak egymáshoz, mint az egyes termékek vagy termékcsoporthok felhasználásának várható mértékére kapott eredmények. Ez a jelenség azt a gyakorlati tapasztalatot támasztja alá, hogy a különböző fatermékek, ill. termékcsoporthok között nagy a lehetőség egymás helyettesítésére.

A nemzetközi és a hazai fafelhasználás adatai alapján végzett számítások (részben trend-, részben korrelációs számítások) eredményeképpen 1985-ben 8,1—8,2 millió gömbfa m^3 iparifa-felhasználásra kell számítanunk. Összes fa- és fatermékfelhasználásunk a feltételezhetően 1,6 millió m^3 tűzifával együtt eléri a 9,7—9,8 millió gömbfa m^3 -t. (Ez a mennyiség a hazai fakitermelés nettó fatömegével hasonlítható össze.)

Fenyőfűrészáru-felhasználásunk várható mértékére — a számítási módtól függően — egymástól igen eltérő számértékeket kaptunk. Abban, hogy melyiket fogadjuk el, figyelembe kellett vennünk importlehetőségeink és hazai termelési lehetőségeink távlati alakulását. S bár e tekintetben két variánst alakítottunk ki (az egyik 1,6. a másik 1,4 millió m^3 -es), az 1,4 millió m^3 -es variánst tartjuk elfogadhatónak.

Lombos fűrészáruban (az egyéb fűrészipari termékek nélkül) 0,5 millió m^3 -es igényre számíthatunk.

A lemez- és lapféleségekben figyelembe veendő igény mértéke erősen kapcsolódik a fenyőfűrészáruéhoz. Az 1,6 millió m^3 fenyőfűrészáru-felhasználáshoz mintegy 400 ezer tonna, míg a reálisnak ítélt 1,4 millió m^3 -es felhasználáshoz 530 ezer tonna lemez- és lapigény kapcsolódnék. E második megoldás azért is előnyösebb, mert módot ad 400 ezer m^3 tűzifának forgácslap-gyártáshoz történő felhasználására.

A papír- és kartonfelhasználás 1060 ezer tonnás várható mértékét a Könnyűipari Minisztérium számítási anyagaiból vettük át. Célszerű utalnunk arra, hogy az 1985-ben papírban és kartonban jelentkező szükséglet gömbfa-egyenértéke 3,6 millió m^3 .

Az előzőekben részletezettekben kívül egyéb iparifában mintegy 0,5 millió m^3 -es igényt kell figyelembe vennünk.

A fában és fatermékekben 1985-ben várható összes igény az 1969. évit 18—19⁰/₀-kal haladja meg.

A hazai fakitermelés növelése

A lehetőségeket — mind az erdőben, mind a fásításokban — teljes mértékben figyelembe vettük, sőt a negyedik ötéves tervben 30 ezer hektárra tervezett cellulóznyárasok növedékével is számoltunk. Ez utóbbi nem azt jelenti, hogy 1985-ben a ma még nem is létező nyárfaállományok kitermelését is tervezzük, hanem azt, hogy a hozadékszabályozásba ezeket is bevontuk egyrészt a vágásérettségi, másrészt a korosztályviszonyok némileg egyenletesebbé tétele érdekében. Mindennek alapján 8,2 millió bruttó, ill. 7,0—7,1 millió nettó m^3 fa kitermelését irányoztuk elő (1. táblázat).

A fakitermelésben továbbra is jelentős szerepük marad az előhasználatoknak (2. táblázat). A tervezett összes bruttó vágáslap feletti fakitermelés fatömegében az elő- és a véghasználatok aránya 29 : 71.

A 7,0—7,1 millió nettó m^3 -ből 4,5—5,0 millió m^3 iparifa, s 2,1—2,5 millió m^3 tűzifa termelhető. Az iparifában (és ennek folytán a tűzifában is) a nagy különbségek az iparfejlesztés eltérő előirányzatainak a következményei. A forgácslaptermelésnek a második variánsban elirányzott növelése esetén az iparifa mennyisége elérheti az 5,0 millió m^3 -t. Megfelelő iparfejlesztés esetén tehát az

1985-re előirányzott fakitermelés

1. táblázat

M.e.: 1000 bruttó m³(földf.)

Fafajok	Állami erdőgazdaság	Mezőgazdasági termelőszövetkezetek	Egyéb szervek	Összesen
Tölgyek	980	90	125	1195
Bükk	430	45	30	505
Akác	840	540	125	1505
Cser	930	120	205	1255
Gyertyán	420	50	45	515
Többi kem. lombos	80	5	15	100
Éger	70	35	20	125
Nemes nyár.....	530	1175	285	1990
Hazai nyár	200	50	10	260
Fűz	80	45	25	150
Többi lágy lombos	55	—	5	60
Fenyők	380	40	95	515
Összesen ...	4995	2195	985	8175

2. táblázat

A fakitermelés összetétele használati módok szerint 1985-ben

M.e.: 1000 bruttó m³ (földf.)

Erdőgazdasági szerv	Előhasználat	Véghasználat	Összesen
Állami erdőgazdaság	1515	3480	4995
Mezőgazdasági termelőszövetkezetek	550	1645	2195
Egyéb szervek	275	710	985
Összesen ...	2340	5835	8175

összes iparifagény 62—63⁰/₀-át elégíthetjük ki hazai termelésből, és az arány javítása mellett módunk lesz a fa- és fatermékimport abszolút mennyiségének, tehát az importterheknek az enyhítésére annak ellenére, hogy fafelhasználásunk gyors ütemben növekszik.

Mai megítélés szerint problematikus a tűzifatermelés: a 2,1—2,5 millió m³-es termelésből ugyanis mintegy 800 ezer m³ a vékony tűzifa, amelynek hasznosítását a távlati terv időszaka alatt meg kell oldanunk.

A kedvezőbbnek ítélt megoldás esetén várható termékcsoport megoszlást a 3. táblázatban adjuk meg, a 4. táblázatban pedig a nettó fatömeg célszerűen tervezhető összetételét. (Lásd az 52. oldalon).

Az iparifa-választékok jelentős része további ipari feldolgozást igényel. Ezekből a következő fa- és papíripari termékek állíthatók elő:

fenyő fűrészáru	110 ezer m ³
lombos fűrészáru és faipari termék	1,0—1,1 millió m ³
papír és karton	350—400 ezer tonna
lemez és lap (a kedvezőbb variáns)	530 ezer tonna

A kitermelt fatömeg várható megoszlása termékesoportok szerint 1985-ben

Termékesoport	Mennyiség	Százalék
Összes iparifa	4968	61
Tűzifa		
vastag	1382	17
vékony	770	9
összes	2152	26
Nettó fatömeg	7120	87
Apadék	1055	13
Bruttó fatömeg	8175	100

A kitermelt fatömeg várható megoszlása választékonként 1985-ben

Választék	Mennyiség	Százalék
Összes iparifa	4968	70
ebből		
rönk	1100	16
bányafa, pillérfa	100	1
papírfa	1620	23
farostfa	320	4
forgácsfa	660	9
feldolgozott fa	980	14
egyéb iparifa	188	3
Tűzifa	2152	30
Nettó fatömeg	7120	100

Célszerű itt utalnunk az erdőgazdasági és a fafeldolgozóipari termelés mindeképpen figyelembe veendő sajátosságaira: a társadalmilag kis ráfordítást igénylő termékek használati értéke és egyben az ára nagyobb, míg a nagy ráfordítást igénylő termékek (pl. a tűzifa) ára kicsi. A feldolgozóiparban viszont az a probléma, hogy a viszonylag magas árú termékek (pl. a rönk) feldolgozása kis állóeszközigényű üzemekben lehetséges, míg az alacsony árú erdei termékek (a gyakorlatilag tűzifa-minőségű forgácslap- és farostlemezfa) nagy állóeszközigényű üzemekben dolgozhatók fel.

Külkereskedelmi tevékenységünk

Külkereskedelmünket a távlati terv időszakában is jellemzi a fa- és a fatermékek terén, hogy autarkias törekvéseink eleve nem lehetnek. Hazai lehetőségeink teljes kihasználása esetén — amint már említettük — egyes termékekben hiányunk, más termékekben feleslegünk mutatkozik. Mindezek mellett egyes termékekben, pl. a cellulózban termékcserére célszerű berendezkednünk, hogy a hazai rövidrostú cellulózért hosszúrostú cellulózt vásároljunk.

1969. évi fa- és fatermékimportunk meghaladta a 4,4 millió gömbfa m³-t.

Fenyőfűrészáru-igényünket továbbra is alapvetően a Szovjetunióból elégítjük ki részben közvetlenül fűrészáruval, részben itthon felfűrészelésre kerülő fe-

nyörönkkel. Az 1,3 millió m³-es import 1,8 millió gömbfa m³-nek felel meg. Szovjet relációból az import növelése nem látszik lehetségesnek, mert a Szovjetunió a fakitermelési súlypontjait több ezer kilométerrel keletebbre, Szibériába helyezi át, s ugyanakkor saját szükségletei is gyors ütemben nőnek. Lényegében — a hazai források teljesebb kihasználására való törekvésen kívül — ez is oka annak, hogy a fenyőfűrészárut a felhasználás számos területén egyenrangúan helyettesítő forgácslap hazai gyártását jelentősen növeljük.

Lombos fűrészáruban a várható hazai igényeket előreláthatólag teljesen ki tudjuk majd elégíteni, sőt kivitelre is lesz módunk. Ennek eléréséhez — amellet, hogy lombosfűrészáru-termelési lehetőségeinket teljesen kihasználjuk — jelentősen javítanunk kell a minőséget. Ezt a szárítókapacitás nagyarányú növelésével, modern (pontos méretű anyagot előállító) gépekkel és gondos munkával valósíthatjuk meg. Célszerű fokozatosan felszámolnunk a ma még kényeszerűségből meglevő gyakorlatot, hogy fa- és fatermékexportunk jelentős hányada alapanyag. A jövőben egyre növekvő arányban a késztermékek exportálására helyes törekednünk.

Lemez- és lapfélésegekben lényegében önellátók lehetünk. Ezt a célt nem teszi irreálissá annak ismerete, hogy különleges lemez- és lapfélékből kisebb mennyiségeket — esetleg termékcsere formájában — importálunk.

A papírban és kartonban 1985-re várható 1,06 millió tonnás igény kielégítéséhez — kellő ütemű fejlesztéssel — a hazai papíripar 440—450 ezer tonnával tud hozzájárulni. A szükséglet háromötödét tehát importtal kell fedeznünk. A termelés hazai fejlesztését jelentősen lassította egyrészt az, hogy a korábbi években néhány esztendőn keresztül az észak-európai országok cellulózt kínáltak a világpiacon, másrészt az a vélemény, hogy a hazai faanyagokból előállítható rövid rostú cellulóz nem alkalmas jó minőségű papírfajták gyártásához. Így mutatkozott olyan törekvés, hogy importált fenyőcellulóz feldolgozására rendezkedjünk be és cellulózyárat ne is építsünk. Az észak-európai országok azonban időközben befejezték komplexnek tekinthető beruházásaikat: cellulózyáraik után felépültek papírgyáraik. A cellulózkínálat rövid idő alatt megszűnt, s ezzel a cellulózárok jelentősen emelkedtek a világpiacon. Ma gyakorlatilag csak kész papír importálására van mód. Ez egyre sürgősebbé teszi a hazai fejlesztést még akkor is, ha lombos fafajaink rövid rostú cellulózt adnak. Cellulózért cellulózt könnyebben cserélhetünk oly mértékben, amennyire nekünk célszerű a jobb minőségű papírfélék hazai termeléséhez.

A távlati tervben előirányzott fejlesztés megvalósulása esetén papír- és kartonimportunk még mindig 1,9 millió gömbfa m³-nek felelne meg.

Egyéb iparifában exportlehetőségeinket célszerű a jelenlegi mértékben kihasználni, de — a lombos fűrészáruhoz hasonlóan — feldolgozottabb termékekben.

Tűzifában előreláthatólag továbbra sem lesz külkereskedelmi feladatunk. Itt is megemlítjük azonban, hogy a vékony tűzifában már ma és ezután is várható felesleg gazdaságos hasznosítását meg kell oldanunk.

Az erdőtelepítések és fásítások alakulása

A hazánk felszabadulását követő negyed évszázad erdőtelepítései és fásításai a távlati terv időszakában folytatódnak és az ország fatermő bázisa szélesedik. E tevékenység azonban egy igen fontos jellemzőjében eltér a megelőző időszakétól: abban, hogy a mezőgazdaságnak, mint a terület kibocsátójának és az erdősítési-fásítási tevékenységnek az összhangja gyakorlatilag teljes lesz. Az

egyre gazdaságosabb termelésre irányuló törekvés a mezőgazdasági termelés számára jelentős területeket tesz feleslegessé, ugyanakkor nem engedhető meg, hogy e területek, vagy ezeknek kisebb-nagyobb része hasznosítatlanul maradjon. Önként kínálkozik a lehetőség arra, hogy e területek — már jellegüknél fogva is — extenzívebb művelési ágban, pl. az erdőgazdálkodásban hasznosuljanak. Az erdőtelepítések és fásítások mértéke a mezőgazdasági termelés fejlődésének igen szoros függvénye. A 15 év alatt folytatódik — előreláthatólag mintegy 90 ezer hektáron — a cellulóznyárasok létesítése. Ezek művelési ága az eredeti marad. Az erdő művelési ág — az ütemtől függően — 55—100 ezer hektárral növekszik. Az egyéb jellegű fásítások területe kb. 65 ezer hektárra tehető.

Megemlítjük, hogy — mivel a fakitermelés növelése jelentős mértékben a véghasználatok növelésével történik — az erdősítési feladatok erősen megnövekednek: az erdőfelújítás, az erdőtelepítés és a fásítás első kivitelű munkái a tervidőszak végén elérik az évi 45 ezer hektárt.

Az ország erdőterülete a tervidőszak végére 1500—1550 ezer hektárra (16,1—16,6%-ra) várható. A mezőgazdasági cellulóznyárasokkal és az egyéb fásításokkal együtt az ország faállománnyal borított területe 18% körül lesz.

A fatermő bázis szélesedésével változások lesznek a *fajfajösszetételben*: pl. a bükk és a gyertyán területe gyakorlatilag változatlan marad, de aránya csökken, növekszik a tölgyesek és a fenyvesek területe és aránya, még inkább nő a nemesnyárasok területe és aránya, némileg csökken a cseresek és az akácok területe és aránya.

Az erdők *rendeltetésében* a legjellemzőbb változás az üdülő (pihenő, kiránduló) erdők területének növekedésével várható. Ezt a változást a lehetséges mértékben célszerű összekapcsolni azzal a változással, amely az erdők (gazdasági) osztályozásából adódik; tehát a gazdaságos fatermesztésre nem alkalmas erdők jelentős részét az említett célra lehet felhasználni.

Az új erdőtelepítések és fásítások révén az *erdőgazdálkodásban tovább nő a mezőgazdasági termelőszövetkezetek aránya*. Erdeiknek és fásításaiknak a területe ugyanis jóval nagyobb mértékben nő, mint az állami szerveké.

Az erdőgazdálkodás és a fafeldolgozás létszámigénye

A távlati terv készítése során számítási módszerekkel meg kellett állapítanunk, hogy az összes erdőgazdálkodó szerv hány dolgozót foglalkoztatott a bázisidőszakban. A számíthatóhoz a MÉM felügyelete alá tartozó állami erdőgazdaságok 1968. évi létszámstatisztikáját használtuk fel, s feltételeztük, hogy a melléktevékenységként erdőgazdálkodó szervek élőmunkára vonatkoztatott termelőkenysége azonos az állami erdőgazdaságokéval. Ily módon 1968. évi bázisadatul 52,2 ezer munkás és 11,8 ezer alkalmazotti létszámot kaptunk. Ismeretes, hogy az állami erdőgazdaságok fizikai dolgozóinak száma az utóbbi évtizedben következetesen csökkent. Ennek mértéke 2,5—3,0% körül mozgott. A termelési érték tehát csökkenő létszám mellett növekedett. A létszám további csökkenése tartós jellegű tendencia, s ezért az erdőgazdálkodó szervezeteknek céltudatosan fel kell készülniük a növekvő feladatok maradéktalan ellátására. Ebben a legfontosabb — mégpedig minden fokon — a megfelelő színvonalú képzettség. A mérnökökre és a technikusokra egyre több és jobban ellátandó szervezési feladat hárul, a munkásoknak egyre sokoldalúbban képzettebbeknek kell lenniük a növekvő teljesítményű gépek kezeléséhez. Ezeknek az elveknek az érvényesítése nélkül a feladatok nem lesznek megoldhatók, különösen nem a létszámigény tekintetében évente ismétlődő csúcsidőszakokban.

Számításaink szerint az 1969. évinél másfélszer nagyobb fakitermelést, az ugyanilyen mértékben növekvő erdősítések, ezek ápolását, a növekvő nevelővágásokat mintegy 20%-kal kisebb munkáslétszámmal s gyakorlatilag változatlan alkalmazotti létszámmal kell megvalósítani.

Az erdészeti fizikai dolgozók 1985-re várható létszáma 40—42 ezerre csökken.

Az elsődleges faiparban 1969-ben 2300 alkalmazott és 11 000 munkás dolgozott. A fizikai dolgozói létszám itt kisebb mértékű, mintegy évi 1%-os csökkenést mutat. A faipar nagyarányú fejlesztése a létszám viszonylag kisméretű növelését teszi szükségessé. Ennek jelentős feltételeit megtaláljuk abban, hogy pl. a mohácsi és a szombathelyi fejlesztés az alkalmazotti létszámban kicsi, a fizikai létszámban ennél nagyobb, de mégsem nagymérvű növelésével jár. Mindezek alapján arra lehet számítani, hogy az elsődleges faiparban 1985-ben 14—15 ezer munkásra és 2800—3000 alkalmazottra lesz szükség.

Az előirányzott fejlesztés beruházási igénye

Az erdőgazdasági termelés állóeszközigénye nagy. Népgazdasági viszonylatban a legeszközigényesebb ágazatok közé tartozik, ha az erdőtelepítések és fásítások költségeit is figyelembe vesszük.

Várható, hogy a mezőgazdaság gyors ütemű fejlődése gyors intézkedéseket követel a felszabaduló területek erdészeti hasznosításában. 1968. évi árak alapján a nagyobb feladatot jelentő variáns megvalósításának költségei meghaladják a 8 milliárd forintot.

A fakitermelési és az erdőfenntartási feladatok növelése — az összes erdőgazdálkodó szervnél — az állóeszközállomány értékének közel 3 milliárd forinttal való növelését teszi szükségessé.

Az elsődleges faiparban a következő termelési területeken irányoztunk elő fejlesztést:

fűrészipar,
rétegelt-lemez ipar,
furnértermelés,
bútorlaptermelés,
farostlemezipar és
faforgácslapipar.

A forgácslapban várhatólag jelentősen növekvő igényekre számítva az elsődleges faipar összes beruházási igénye megközelíti a 3,7 milliárd forintot.

Az erdőgazdasági és az elsődleges faipari termelés bővítésének beruházási igénye együtt mintegy 15 milliárd Ft.

Az egyszerű újratermeléssel kapcsolatos feladatok nagymértékben bővülnek. Az erdőfenntartási (elsősorban erdőfelújítási) költségek a távlati terv időszaka alatt eléri a 11—12 milliárd forintot (valamennyi erdőgazdálkodó szervnél). Az amortizációs költségek felhasználható része az erdőgazdálkodó szerveknél 2,7—3,0 milliárd forintra, az elsődleges faiparban 1,0—1,1 milliárd forintra tehető.

A két ágazatban a termelés szinttartásához és bővítéséhez szükséges költségek meghaladják a 30 milliárd forintot.

Műszaki fejlesztés

A műszaki fejlesztés alapvető célja a gazdaságos termelés egyre kevesebb élőmunka felhasználásával. Az erdők osztályozásával kapcsolatos követelményeket — a kutatás előrehaladásával — folyamatosan finomítani kell. A legjobb

termőhelyeken és a legjobb faállományokban igen intenzív, a közepesekben intenzív gazdálkodást kell folytatni. Az elsődleges rendeltetés szerint történő osztályozásnak figyelembe kell vennie a faállomány, ill. a termőhely minőségét; ez utóbbit különösen az elsődlegesen faanyagtermesztésre kijelölt erdőkben.

Különös gondot kell fordítani az elkövetkező időszakban az erdei fafajok további szelektálására, a gépesítés megoldására a csemetetermelésben, az erdősítekben, a tuskóirtásban, a nyári talajápolások megoldásában, a fakitermelésben (rakodásban, kérgezésben stb.). Törekedni kell a tisztítások és a gyéritések visszatérési idejének növelésére a faállomány károsodása nélkül, továbbá az erdő növényi és állati károsítói ellen történő hatékony (gépesített és vegyszeres) védekezésnek lehetőleg preventív jellegű megoldására. Várható, hogy a távlati terv időszakának második felében a hazai kemény lombos fafajok kitermelésére alkalmas kombájnok használata nálunk is terjed.

Az elsődleges faiparban a műszaki fejlesztés várhatólag az egyre nagyobb fokú gépesítésben, automatizálásban jut kifejezésre mind az alapanyag-, mind a készárutéren, mind a csarnokban történő anyagmozgatásban; a pontossági és minőségi követelményekkel egyidejűleg nő a munkagépek sebessége, általánosságá válik a faanyagok szárítása, továbbá az alkatrészek és a leszábotott termékek gyártása.

A távlati terv időszaka alatt meg kell oldanunk a különleges célú, elsősorban az üdülőjellegű erdők legcélszerűbb gondozásának módszereit.

A felsorolt célok megvalósítása érdekében jelentős hazai kutatásokra lesz szükség és egyre nagyobb mértékben kell felhasználnunk a nemzetközi műszaki-tudományos együttműködésben rejlő lehetőségeket, köztük az elektronikus számítógépek sokoldalú hasznosítását az erdőgazdasági és faipari termelés tervezésében, végrehajtásában és ellenőrzésében.

A gazdasági szabályozók iránt támasztott főbb követelmények

A jól szervezett, mindenkor az adott kor színvonalán végzett termelőtevékenységnek gazdaságosnak kell lennie annak érdekében, hogy az erdőgazdálkodásban és az elsődleges faiparban a dolgozók keresete a népgazdaság más ágaiéhoz viszonyítva arányos legyen, a szervezetek a növekvő feladatok fejlettebb módon történő megoldásához elegendő eszközzel rendelkezzenek, s a szervezetek a népgazdasági célokat — a gazdasági szabályozók helyes kialakításával — sajátjuknak tekinték.

A faanyagtermeléssel kapcsolatos feladat, minthogy zártabb körön belül szabályozható, a megvalósítás anyagi forrásai tekintetében egyre jobban elválik a szolgáltató jellegű (ismét a különleges rendeltetésű erdőkben folytatandó gazdálkodásra gondolunk) tevékenységtől. Ennek a kettéválásnak néhány tünete már a IV. ötéves terv időszakában is tapasztalható.

Várható, hogy gazdasági fejlődésünkkel párhuzamosan ezek az igények nőnek és az állami költségvetést e feladatok ellátása egyre jobban terheli, s ugyanakkor nemcsak az állami, hanem a mezőgazdasági termelőszövetkezeti erdőgazdálkodó szervezeteknek is el kell látniuk ilyen jellegű feladatokat.

Továbbra is célszerű, hogy az új erdők és fásítások létesítése — minthogy ezek igen hosszú idő alatt megtérülő beruházások — az állami költségvetést terhelje.

Az elsődleges faiparban a termékek jelentős részének más termékkel való helyettesíthetősége módot ad arra, hogy mind a termelést, mind e termékek felhasználását abba az irányba tereljük, amit hazai faalapanyag bázisunk megszab.

Várhatólag különös gondot okoz a faipari termékekkel kapcsolatos, valóban célravezető árpolitika kialakítása és érvényesítése. A problémát a forgácslapgyártásban, de még inkább a farostlemezgyártásban az okozza, hogy kisebb részben a személyes érdekeltiség, nagyobb részben a fejlesztés lehetővé tétele céljából e termékek termelői ára jelentős nyereséget tartalmaz.

Ez — ha a termelés bővítését zömben az üzemek saját erejéből várjuk — a nagy állószközigeny miatt szükséges. Ily módon azonban jelentősen növeljük ezeknek a helyettesítésre kiválóan alkalmas termékeknek az árát. E téren az el-
lentmondások enyhítésére kell törekednünk.

Célszerű ugyanakkor, hogy az árak általában jól tükrözzék a használati érték alapján kialakult világpiaci árakat, ugyanakkor preferenciákkal és diszpreferenciákkal kell segíteni a legfontosabb gazdaságpolitikai célok megvalósítását.

A távlati terv — jellegénél fogva — nem szabhatja meg pontosan az elvégzendő feladatokat. Megvalósítását már jóval határozottabban szolgálják — határozottabb körvonalakkal — az ötvenes tervek. A távlati terv készítése az eddig végzett munkával nem ért véget sem a mi ágazatainkban, sem a népgazdaság többi területén. Időben közelebbi gazdaságpolitikai feladataink megvalósítása közben és után nekünk is „karban kell tartanunk” az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar távlati tervét.

Д-р Шали Е.: О 15-ЛЕТНЕМ ПЛАНЕ ЛЕСНОГО ХОЗЯЙСТВА И ЛЕСНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Составлен перспективный план по отраслям народного хозяйства, в том числе и по лесному хозяйству и лесной промышленности. В плане учтено, что спрос на древесину, а также и на древесную продукцию к 1985 году относительно 1969 года возрастет на 18—19%. С принятием этого во внимание план предусматривает увеличение рубок венгерских лесов и лесопосадок на 52—54%. В Европе древесина становится ещё более дефицитной, поэтому необходимо значительное развитие производств деревообрабатывающей промышленности (втч целлюлозной-бумажной промышленности). Как источник получения древесины-лесоразведение и в дальнейшем необходимо расширять. Размер лесоразведения в период перспективного плана достигнет 210—255 тыс. га. В дальнейшем численность рабочих лесного хозяйства значительно уменьшится, а в лесной промышленности увеличится, но намного меньше в производстве, чем само производство. Это требует, чтобы повысили уровень техникумы по всем степеням подготовки.

В техническом развитии нужно брать во внимание уменьшение численности рабочей силы и экономичность производства. Всё более значительной становится задача целевого назначения, например, соответствующая забота о курортных лесах, потому что требования населения в этом вопросе постоянно повышаются.

Хозяйственными регуляторами, как в лесном хозяйстве, так и в лесной промышленности нужно внедрять и в дальнейшем личную заинтересованность и экономичность производства. Наша цель вообще приближение, к сложившимся на основе потребительной стоимости, ценам мирового рынка, но это подчиняется целям нашей экономической политики.

Dr. Sali, E.: FORESTRY AND WOOD-WORKING INDUSTRIES IN THE FIFTEENYEAR PLAN.

The long-term plan for the period of 1971 and 1985 has been prepared for all branches of the Hungarian people's economy and especially for forestry and the primary wood-working industries, as well. In accordance with the expansion of the whole economy, the plan envisages an increase of about 18—19 per cent in the demand for wood and wood products, and an expansion of about 52—54 per cent in the domestic timber production over the period. Europe is becoming more and more increasingly a net importer region, therefore it is indispensable to expand significantly the production of its wood-working industries, primarily that of the pulp and paper industry. Timber resources are continuously expanding as a result of the afforestation of about 210—255 thousand hectares during the long-term plan period. The number of forest workers is falling considerably, that of the wood-working industrial workers, however, is increasing, but with a much smaller rate, than the production of forest industries is expanding. Thus professional education should be given high priority and its standard is to be raised, as well.

Technical development should be aimed at reducing the labour requirement and at increasing the efficiency of the production. Forests with special function, especially the recreational forests should also be given more attention, since the demand of the population is increasing more and more in this direction.

It is the task of the economic regulators to ensure proper interest for the producers and the efficiency of the production. We endeavour to approach our domestic timber prices to the world market prices based on the utilization value of the products, but this aim is subordinated to our economic policy, the realization of which should be promoted also by certain preferences and dispreferences, as well.

Hazai eredetű lombos fák építőipari felhasználásának lehetőségei

SZABÓ PÁL

Mint ismeretes, a fa kiváló fizikai tulajdonságainál fogva minden korszakban fontos szerepet játszott az építésben. Döntő többségében a fenyőfa-fajták és viszonylag szerényebb mennyiségben a lombos fafajták közül a tölgy, a bükk, a dió és a kőrisfák kerültek felhasználásra. A fenyőfa felhasználása igen széles körű volt, míg a tölgy- és a bükkfa felhasználása zömében padlóburkolásra korlátozódott.

Az import fenyőfa, valamint a hazai fafajták széles körű építőipari felhasználása mind nagyobb problémákat vet fel. Az ország favagyónának ismételt felmérése után 1969. évben az OT, OMFB, MÉM, ÉVM részéről elemző tanulmányok készültek, a szakértők széles körű bevonásával. Az országos faalapanyag-igénnyel és annak kielégítési lehetőségeivel 1969 végén az MSZMP KB Gazdaságpolitikai Osztálya is foglalkozott, különös tekintettel a hazai fafajtáknak fokozott építőipari alkalmazására. Olyan célkitűzés született, hogy az építőipar folytassa tovább kísérleteit a hazai fafajták többcélú felhasználása érdekében és terjedjen ki a családiház építés területére is, tegyen hatékony intézkedéseket az eredmények realizálására.

Az utóbbi 20 év céltudatos erdőgazdálkodási politikája folytán jelenleg az ország területének 1/6-án folyik erdőgazdálkodás és ez az arány 1975-re 1/5-re fog növekedni. Így a IV. ötéves terv során belföldi iparifa-termelésünk kb. 2,6 millió m³-ról várhatóan 3,2 millió m³-re emelkedik. Ilyen körülmények között a hazai favagyon építőipari célokra való felhasználása a fejlesztési tevékenység egyik fő célkitűzésévé vált.

Hazánk földrajzi adottságai behatárolják az egyes fafajok termesztési lehetőségeit, ezért — a tervezett telepítésnek megfelelően — a fenyőfa termelésében csak lassú emelkedés várható. A termelés többségét tehát a lágylombos fafajok (nyár, tölgy, akác, bükk stb.) teszik majd ki.

E körülmény egyben azt is jelenti, hogy fenyőfából továbbra is importra szorulunk, lombos fából pedig már a tervidőszakban sor kerülhet — a hazai igények kielégítésén túl — esetleges export-szállításokra is (1. táblázat).

A tervezett hazai fakitermelés és az export-import adatok a IV. ötéves terv időszakában

1. táblázat
1000 m³-ben

Megnevezés	Hazai fakitermelésből		Import		Export	
	1970.	1975.	1970.	1975.	1970.	1975.
Fenyő fűrészáru	35	35	945	1300	120	70
Lombos fűrészáru	220	280	47	65	45	70
Farostlemez	46	108	25	55	—	10
Forgácslap	58	188	21	46	5	9

A fenyőfa-import tekintetében az OT-val történt egyeztetéseink alapján a következtetés vonható le, hogy az 1970. évi 500 m³-es összes építőipari felhasználási lehetőségünk 1975. évre csupán 550 m³-re emelkedhet. Ez egyben meghatározza az e téren folyó műszaki-fejlesztési tevékenységünk egyik fő irányát is, amelyet röviden a fenyőt felhasználásban helyettesítő anyagok és szerkezetek kutatásában, valamint az eredmények gyors gyakorlati alkalmazásában jelölhetünk meg.

Meg kell említeni, hogy a fejlesztési célkitűzések, az iparosítás, a korszerű technológiák alkalmazása a zsaluzó és állványozó anyagok felhasználási arányának jelentős csökkenésével jár együtt, de a termelés tervezett ütemű növelése mellett a felhasználható fenyőfa szintentartása további jelentős feladatokat állít.

A lombosfában jelentkező hazai volumen-növekedés viszont szükségessé teszi a MÉM—ÉVM szoros együttműködését, az építőipari célú felhasználás jelentős mértékű növelése érdekében. A különféle faforgács- és farostlemezek, valamint a lombos-fűrészáru felhasználásának jelentős mértékű növelésére látunk lehetőséget (2. táblázat).

2. táblázat

Tervezett építőipari felhasználás a IV. ötéves tervben
1000 m³-ben

Megnevezés	1970. évi felhasznál.	1975. évi terv	Index
Faforgácslap	5	47	9-szeres
Farostlemez	27	56	2-szeres
Lombos fűrészáru	72	200	3-szoros

A felhasználás jelzett mértékű alkalmazása biztosíthatja a fenyőfa-import tervezett szinten tartását, valamint azon célkitűzés realizálását, hogy egyes hagyományos építőipari termékek helyettesítésére — így egyúttal az ellátás javítására — hazai fatermékek kerüljenek alkalmazásra.

Gyors és jelentős eredmények elsősorban a faforgács- és farostlemezekből előállítható építőipari termékek tekintetében várhatók. Ezt számos külföldi tapasztalat és a végzett hazai fejlesztési munka eredménye is alátámasztja.

Sokkal nagyobbak a problémák a lombos fűrészáru új építőipari területeken való felhasználási lehetőségeinek megteremtése terén. Ezeknek a fafajoknak fizikai tulajdonságai kedvezőtlenebbek építőipari felhasználhatóság szempontjából, mint a fenyőfáé. Lágy lombos-fűrészárut ismereteink szerint a külföldi építőipar igen kis mértékben alkalmaz, kemény lombos-fűrészárut pedig csupán a nálunk is ismert felhasználási területeken.

A fejlesztési munkát és a gyors realizálást nehezíti, hogy a fatermékek újabb építőipari területeken történő felhasználása a szabályozási feladatok előzetes elvégzését is igényli. Különösen a jelenlegi (hazai) tűzrendészeti előírások gátolják a már eddig elért eredményeink realizálását. Ezen a területen a jövőben is csak lassú ütemben számíthatunk előrehaladásra.

Az ÉVM által tett intézkedések

A IV. ötéves tervidőszakban tervezett nagyarányú hazai eredetű fafelhasználás növelése érdekében a kutató-fejlesztő munkák három évvel ezelőtt megkezdődtek.

Alap- és fejlesztési kutatások, valamint szabályozás módosítások váltak szükségessé.

Alap kutatások tekintetében elsősorban a lágy- és kemény lombos-fűrészáru fizikai tulajdonságainak építési szempontból kedvező irányú megváltoztatására — nemesítésére —, valamint — a lombos fűrészáru kedvezőtlen méreteinek figyelembevétele mellett — a célszerű termékkonstrukciók kialakításának elvi meghatározására törekedtünk.

Ezeket az alap kutatásokat egyrészt az építőipar fenyő-zsaluzati állványigé-

nyeinek mérséklése, másrészt az épületasztalosipari fenyőfűrészáru-felhasználás csökkentése érdekében indítottuk. A kutatások hivatottak tisztázni a lombos fűrészáru-felhasználás új lehetőségeit azokon a területeken is, ahol mint hagyományos építőanyagokat helyettesítő termékek jelenhetnek meg. A kutatási program a faanyagvédelmi (gomba, rovarkártevők elleni) megelőző feladatokat is tartalmazta.

A kutatási eredmények eddig számos jövőbeni felhasználási terület meghatározására nyújtottak módot, azonban ezeknek a kivitelező építőiparban, valamint az épületasztalosipar területén történő nagymértékű alkalmazásával egyelőre, illetve rövid időn belül nem számolhatunk. Szükségesnek tartjuk gyorsabb ütemű kutatások folytatását. Kedvező az alkalmazás lehetősége komplett felvonulási épületek, irodák, öltözők, hétvégi épületek stb. tekintetében.

Az alapkutatások többségét a MÉM felügyelete alá tartozó Faipari Kutató Intézet végezte.

A *fejlesztési kutatások* területén is több irányban koordinált munka indult meg.

A zsaluzati fenyőfaanyag helyettesítésére pl. *rétegelt falemezből készülő táblás-zsaluzat alkalmazását terveztük*, hazai termék-előállítás útján. Ez a fejlesztés nem hozott kedvező eredményt, pedig külföldi tapasztalat szerint ezeket a termékeket az építőipar zsaluzati célokra széles körben alkalmazza. *Alapfeltétele a jóminőségű táblák előállítása és elfogadható árárány kialakítása*. A fejlesztést külföldi eredmények átvétele után célszerű folytatni, mert sikeres bevezetés esetén jelentős mennyiségű fenyőfa zsaluzati anyagot tudunk megtakarítani.

A válaszfalstruktúrák iparosított megoldásai közül külföldön nagy tömegben alkalmaznak faforgácsból gyártott elemeket. Figyelembe véve a hazai faforgácslap-gyártás mennyiségének fejlesztését, alkalmazására nálunk is széles körben számítunk. Megtervezésre és ma már minősítésre került egy megfelelő minőségű, forgácslap alapanyagú modulizált válaszfalrendszer, amelynek sorozatgyártása már tavaly megindult. A beépítés tömegesen először az alagút-zsalus lakásépítésnél történik meg.

A *faforgácslapok* további alkalmazását a beépített bútorgyártásban tervezzük. A beépített bútorok ajtólapjait a jövőben a jelenlegi keretszerkezetes megoldás helyett tömör forgácslapokból készíthetjük és ezáltal a fenyőfűrészáru felhasználás csökkenthető, s ez az eljárás a termelékenységét is növeli.

Megindítottuk a családiházépítés területén is a szendvicsszerkezetű — faforgács-lapokból gyártott — lakóépületek típusainak kialakítását. Ennek az építési rendszernek Angliában, Svédországban, az NSZK-ban kedvező eredményei vannak. Az épületszerkezetek műszaki tervei több variációban elkészültek.

A kutatások módot nyújtottak a különféle újszerű, teljesen iparosított, többcélú faépületek megtervezésére. Ezeknél az épületeknél (pl. könnyűszerkezetes épületek) többnyire kemény lombos-fűrészáru került betervezésre modulizált panelszerkezeti elemek formájában. Kedvező eredményeket mutatnak a kemény lombos-fűrészáruból, korszerű fakötésekkel kialakított mezőgazdasági hajtatóház-típusok is. Mindezek a példák, eredmények azt mutatják, hogy a lombosáru felhasználásának további kutatásával célszerű foglalkozni.

Szabályozás tekintetében az elmúlt időszakban a fejlesztési tevékenység jelentős részét a szükséges és a megelőző szabályozási feladatok kidolgozása és jóváhagyási eljárása kötötte le. Ennek keretében több tervezési irányelv, illetve segédlet került kidolgozásra, amely a fa-termékek jövőbeni alkalmazását alapozza meg.

Ilyenek a felvonulási, mezőgazdasági épületek, faalapú, szerelhető válaszfai szerkezetek, ragasztott tartók, nyílászáró szerkezetek stb. tervezésére és minősítésére vonatkozó segédletek.

Külön kell megemlíteni a jelenlegi tűzrendészeti szabályzataink elkerülhetetlen felülvizsgálatának kérdését, mert ezek szigorú kötöttségei ma még késleltetik a fatermékek széles körű alkalmazását. Részleges előrehaladást — bizonyos engedményeket — azonban ebben a kérdésben is sikerült elérni. A MÉM, a BM és az ÉVM 1970 második felében közösen kidolgozta a tűzrendészeti szabályzatok módosítását megalapozó kutatási programot, amit két-három év alatt kívánunk megvalósítani. A program várhatóan biztosítja tűzrendészeti szabályzataink átfogó értelmű korszerűsítését. A végrehajtás megkezdődött.

Az ipari háttér megteremtésének jelenlegi helyzete

A hazai fatermékek felhasználásának növelése érdekében a fakitermelés, a fűrészáru-feldolgozás, a forgács- és farostlemezgyártás, valamint az építőipari célú termékek, szerkezetek gyártásának jelentős mértékű bővítésére, illetőleg új gyártóbázisok létrehozására kell intézkedéseket tenni. Ezek elsősorban a MÉM-re rónak fejlesztési kötelezettségeket. Egyes területeken azonban az ÉVM részéről is célszerű ezeket figyelemmel kísérni és ösztönzés érdekében ehhez anyagi támogatást biztosítani az építőipar ipari háttérének mielőbbi megteremtése érdekében.

Ez az elv érvényesült a Nyugatmagyarországi Fűrészek rekonstrukciós fejlesztési programjának kialakítása során. A gyár kapacitása faforgácslapokból a jelenlegi 33 000 m³/év termelésről 1973. évben mintegy 103 000 m³/év mennyiségre emelkedik. A gyártott forgácslapok minősége alkalmas lesz beépített bútorok és válaszfalak gyártására. Utóbbiak gyártását a vállalat már a tárgyévben megkezdi és 1975-ben mintegy 500 000 m³/év mennyiség előállítását tervezi.

A Soproni Forgácslapgyár mezőgazdasági épületek, különféle rendeltetésű falpanelek előállítására készül fel. Eddig már több nullszéria gyártását elvégezte.

A Nagykunsági és a Kiskunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság kemény lombos-fűrészáru felhasználásával — amelyet saját maguk termelnek ki —, különféle építőipari célú termékek gyártását tervezik (felvonulási jellegű épületek, modulizált szerkezetek stb.).

Tárgyalások folynak a svéd SIAB céggel a hazai szendvics szerkezetű korszerű faforgácslap-gyártásra, — családiházak előállítására alkalmas technológiai berendezések beszerzésére. Ily módon — a korábbi célkitűzést figyelembe véve — évi 400—500 lakás gyártására lenne mód. A tárgyalások alapján lehetőség van kooperációs üzletkötésre is. Üzemeltetői az Erdő- és Fafeldolgozó Egyesüléshez tartozó vállalatok lesznek. A műszaki terveket a hazai felhasználás céljára több variációban a TTI dolgozta ki.

Korszerű nyílászáró szerkezetek, valamint iparosított parkettatermékek gyártására alkalmas technológiai berendezések beszerzésére több tőkés országban piackutatás van folyamatban. Ez részben összefügg az Épületasztalosipari és Faipari Vállalat fejlesztési programjával, részben pedig — a MÉM területén — új gyártókapacitások létesítésével.

A különféle témában folyó nemzetközi tárgyalások arra is engednek következtetni, hogy a hazai eredetű faféleségek növekvő kitermelése az építőiparban történő fokozott felhasználás mellett — kooperációban — a nemzetközi piacon kedvező körülmények között kerüljön hasznosításra.

Összefoglalás — javaslatok

A műszaki fejlesztés eddigi eredményei alapján a hazai faalapanyagok, faalapú műanyagok hasznosítását az alábbi területeken javasoljuk:

- az építőiparban: válaszfalszerkezetekhez, felvonulási épületekhez, mezőgazdasági épületekhez, hétvégi házakhoz, könnyűszerkezetes ipari épületek kitöltő elemeihez, családiházakhoz, továbbá zsaluzati és állvány-anyagokhoz;
- az épületasztalosiparban: beépített bútorokhoz, iparosított padlóburkolatokhoz, külső bejárati ajtókhöz;

A célkitűzés realizálása során jelentkező problémák:

- a MÉM nem rendelkezik korszerű és elegendő fakitermelő és fűrészüzemi, fatermék-előállító bázissal;
- a hazai lombos fafajták több kedvezőtlen tulajdonsággal rendelkeznek a fenyő alapanyaghoz viszonyítva, megmunkálásuk költségesebb, erősebben vetemednek, repedékenyebbek;
- a hazai lombos fatermékek minősége építési célra kevés kivétellel nem megfelelő, szükség van új technológiák alkalmazására és konstrukciós változtatásokra is;
- nincsenek megfelelő hazai (a TOP által is elfogadott) tűzvédelmi szerek;
- a hazai lombos fafajtáknál előírányzott 10—20%-os árcsökkenést nem tartjuk elégségesnek. A hazai lombos fűrészárak felhasználása során ugyanis a keletkező hulladék a 35—40%-ot is eléri, holott fenyőfűrészáru esetében mindez 8—10%. A termékekre vetített bérhányad is 40—60%-os többletet mutat a kemény lombos-fafajok esetében a fenyőfűrészáruhoz viszonyítva. Ha a felhasználásra ösztönző árcsökkenés nem valósul meg, alapvető változásra nem lehet számítani az építőipari felhasználás tekintetében sem, mert enélkül a végtermék nem lesz versenyképes, illetve gazdaságosan felhasználható.

A hazai termelésű favagyon építőipari hasznosítása érdekében

— fokozni kell a MÉM—ÉVM együttműködését, a IV. ötéves terv időszakára vonatkozóan összehangolt koncepciókat, kutatási és fejlesztési programot kell kidolgozni;

— egyes, az építőipar iparosítását elősegítő termékek bevezetésének érdekében bevált külföldi eredményeket licenc és know-how vásárlások útján kell átvenni és alkalmazni;

— a hazai lombos fafajtákból készülő építőipari termékek gyártását szolgáló fejlesztéseket fokozott figyelemmel kell kísérni, realizálásukat elősegíteni;

— az ÉVM-nek és a MÉM-nek kezdeményeznie kell az Anyag- és Árhivattal egyetértésben a hazai fafajták, fa alapú műanyagok elfogadható, ösztönző árainak kialakítását.

Сабо П.: О ВОЗМОЖНОСТЯХ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СТРОИТЕЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТЬЮ ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ЛИСТВЕННОЙ ДРЕВЕСИНЫ.

В Венгрии большая часть производимой древесины — это твердолиственные и мягколиственные древесные породы. Отечественная древесина и древесинные искусственные материалы могут быть использованы в следующих областях: в строительной промышленности — для конструкций перегородок, сборных зданий, сельскохозяйственных строений, летних домиков, а также как заполняющие элементы промышленных зданий легкой промышленности, для семейных домов, как опалубочные материалы, строительные леса, и в столярной промышленности — встроенная мебель, для настила полов, для внешних входных дверей. Проблемы, возникающие в порядке реализации этого: лесная промышленность не располагает достаточной производительной базой, отечественные лиственные древесные породы имеют много неблагоприятных свойств, отечественная лиственная древесина за небольшим исключением не отвечает строительным целям, нет соответствующих отечественных противопожарных средств. Структура цен не побуждает применение отечественной древесины. Для разрешения проблем необходимо укреплять сотрудничество между лесным хозяйством и лесной промышленностью, а также со строительной промышленностью.

Timber production of Hungary consists mainly of hard and soft broadleaved species. Our domestic wood and wood-based products can be used in the building industry as partition elements, shutterings and scaffoldings, for provisional buildings, agricultural buildings, week-end houses, for industrial buildings with light construction as supplying elements, and for family houses, too. They can be used in the building joinery as well, for built-in furniture, for ready-made parquetry and for entrance doors, too. There are, however, some difficulties in realizing the available possibilities. For example: we don't dispose sufficient industrial capacities for producing the required products, our domestic broadleaved species have unfavourable properties in view of their processing with a few exceptions their quality is not fit for constructional purposes, we don't have any qualified fire-retardant preparations, and finally our price relations do not promote either the utilization of our domestic timber products in the building industry. To solve these problems the cooperation between forestry, wood-working industry and the building industry should be promoted.

A vállalati profil kialakításáról

KASSAI JENŐ

Az Erdő 1970. évi augusztusi számában vázlatos ismertetést próbáltam adni a fagazdasági marketing problémáról. Most a marketing problémakörből egyetlen fejezetet szeretnék kiragadni, s arról — a teljesség lehetősége nélkül, de az eddigieknél bővebben — néhány gondolatot elmondani.

A marketing tevékenységek közül a vállalati profil meghatározását emelném ki mint legfontosabbat. Ez azt jelenti, hogy a vállalatnak a profil kialakításában fel kell mérni saját adottságait, a környezeti hatásokat és ennek, valamint az összes, ide tartozó információnak a figyelembevételével 10 évre vonatkozó gazdasági célkitűzésének elérésére vállalati stratégiát kell kialakítani. Meg kell állapítani tehát, hol van ma a vállalat, milyen adottságokkal rendelkezik, hova és hogyan fog 10 év múlva célhoz érni.

A tervezés során figyelembe kell venni, hogy — vállalati szinten ugyanúgy, mint a népgazdaságin — bizonyos évi nyereségemelkedési százalék elérése szükséges. A bér, energiaköltségek várhatóan emelkedni fognak, s a technológiai fejlődés is nagyobb egységnyi ráfordításokkal járhat. Mivel az áremelkedések és önköltségek viszonya a mai arányokhoz képest változhat, célként előre meg kell becsülni a szükséges nyereségemelkedés évi mértékét is. Az eddigi statisztikákból és előrejelzésekből arra lehet következtetni, hogy körülbelül évi nyolctíz százalékos nyereségnövekedés lesz szükséges a mi területünkön.

Köztudott, hogy az európai erdőgazdálkodás az említett okok miatt egyre nagyobb válságokkal küzd. A kiutat a svédek vélték megtalálni az egyre nagyobb mélységben történő vertikális termelésben és a legmodernebb gazdasági módszerek alkalmazásában.

Az európai erdőgazdasági válság jelenségeit a mi viszonyaink között nehezen akarjuk felismerni. Pedig ezek az általános gazdasági folyamatok törvényszerű lefolyásai, a fa piaci pozíciójának változásai és a többi anyaghoz viszonyított értékaránya, kereslete, ha sokkal tompítottabban és védettebben is, de nálunk is érvényesülnek. Ma már nincs jól beállított vállalat, amit ha egyszer megalapoznak és elindítanak, örökké magától fog menni. A fejlődés a technológiai, bér- és szociális költségemelkedéseken keresztül egyre nagyobb termelési ráfordításokat követel, ez pedig egyre nagyobb nyereség elérésére kényszerít. Ha az árszínvonalat nem tudjuk emelni — már pedig ezt több oknál fogva sem lehet megvalósítani — akkor a nagyobb nyereséget csak a jövőbeni piaci igényekhez való rugalmasabb alkalmazkodással, vertikálisabb termeléssel és modernebb technológiákkal lehet elérni. Az ehhez szükséges műszaki fejlesztési alap pedig törvényszerűen, állami támogatás nélkül, egyre kisebb mérték-

ben fog rendelkezésre állni. Az említett válság jelei világosan mutatkoznak a faipari fejlesztés saját erőből történő megvalósíthatatlanságában. Nem lehet arra szorulni, hogy egy gazdasági ág minden problémája állami támogatással oldódjék meg, különösen akkor nem, ha az a népgazdasági ág csupán 1—2%-kal vesz részt a nemzeti jövedelem képzésében.

Az elérendő célok közül mindenekelőtt a vállalati fafajpolitikát kell kialakítani. Itt — a későbbiekkel ellentétben — a fafajok értéksorrendjét megállapítva az egy m³ kitermelt anyagból kihozott érték helyett az egyes fafajokból, adott termőhelyen elérhető, maximális bruttó jövedelmet célszerű alapul venni.

Néhány fafajt kiragadva, ennek szemléltetésére a következő táblázatot szeretném bemutatni:

Fafaj	Vágásforduló év	1 ha élőfa-készlete m ³	1 átl. m ³ nettó kitermelési értéke Ft	1 ha bruttó termőhelyi jövedelem évenként Ft
Nemesnyár	31—40 (35)	397	657	7452
Lúcfenyő	41—60 (50)	270	990	5346
Lúcfenyő	31—40 (35)	183	990	5176
Erdei fenyő	41—60 (50)	280	742	4155
Erdei fenyő	61—80 (70)	382	742	4049
Bükk	81—100 (90)	369	718	2944
Tölgy	81—100 (90)	319	708	2509
Akác	31—40 (35)	166	488	2315
Cser (dot.)	81—100 (90)	336	517	1930
Cser (dot. nélkül)	81—100 (90)	336	432	1613

A nettó kitermelési értékeket Halász A.: „Gazdaságpolitikánk és a közgazdasági szabályzók néhány összefüggése” című cikkéből vettem. (Az Erdő 1968. 6. sz. 241—252. old.)

Az értéksorrend azt mutatja, hogy nemesnyárral, a két fenyővel, bükkel (ám-bár itt nagyobb távlatban érdemes lesz figyelembe venni a bükkről majd később mondottakat) és tölgyvel érdemes foglalkozni, de cserrel nem szabad. A jelenleg cserrel elfoglalt területeket minél előbb fel kell számolni és cserrel erdősíteni nem ajánlatos. Az akác-nehézségek viszont azt követelik, hogy az akác magasabb végértéket adó feldolgozási technológiáját keresni és kutatni kell, mert ha meg tudjuk oldani az akác nyugtalan szöveti viselkedését, akár kitermelés előtt, akár kitermelés után — és erre minden remény megvan — akkor az akáccal rendkívül magas bruttó termőhelyi jövedelmet hozó, értékes fát nyerhetünk. A csert a piac nem igényli és a cser papírfá export értékesítési lehetősége senkit sem téveszthet meg. Biológiailag sem őshonos fafaj — a fagykárokat sem bírja.

Jó lenne, ha ismernénk még a termesztés költségeit az erdősítéstől a vágás évéig kamatos kamattal számítva. Ebből megtudhatnánk, hogy reálisak-e a hazai árak, vagy ráfizetéssel dolgozunk-e. Sajnos, erre még számításaink sincsenek, ilyen kutatásokat csak tervezünk.

A vállalati fafajpolitika kialakításában nem lehet a pillanatnyilag érvényes szabályzókat figyelembe venni, azoknak nem is ez a közvetlen rendeltetésük. A szabályzók az éves forgalmat befolyásolják és az éves termelési arányt, illetőleg ennek szerkezetét irányítják éppen egy távlati cél elérése érdekében, de közvetett módon.

Ha a jövő perspektíváit piaci vonatkozásban szemléljük, a kereslet szempontjából általános fafajpolitikai elvként az lehet irányadó, hogy a hosszú vágásfordulójú nemes fafajokat mint a tölgy, kőris, esetleg bükk csak az ideális termőhelyeken ajánlatos megtervezni, ahol késelési, hámozási anyaghozadékok maximálisan remélhető. A jövő két keresett főválasztéka a hámozási anyag és a rostra bontható anyag lesz. A kettő között a jóminőségű fűrészrönk, ha alacsonyabb árral is, de keresett lesz. Ám a rostfa ára (rostlemez, forgácslemez, cellulóz stb.) mindig alacsony (FAO előrejelzés szerint a rostfakereslet 1980-ra az összes anyag egyharmada) lesz, mivel ez csak egy drága és hosszú termelési sor alapanyaga. Rost célokra tehát rövid vágásfordulójú és nagy fatömeget produkáló fafajokat szabad tervezni.

A fafajpolitika ilyen kialakítása természetesen az erdőművelési szemléletben is lényeges változást kell hozzon.

Régen, a felújítás során a fafajkiválasztást úgy csináltuk, hogy megnéztük a régi üzemtervekből, vagy egyéb adatokból, hogy a felújítandó területen vagy annak környékén milyen fafaj adta a legszebb anyagot. Később, az ötvenes évek elején, különböző növényeszövetkezeti elméleteket érvényesítettünk, most pedig a talajanalízis alapján kidolgozott tipológiai rendszer dönti el végső fokon a termőhelyen, egyedül biológiai szempontból optimálisan termeszthető fafaj kiválasztását. Holnap egy lépéssel tovább kell menjünk. A biológiai és piaci szempontok kompromisszumaként kell a fafajt kiválasztani. Fel kell becsüljük a jövő szükségletét és a vágáskor meghatározásával azt kell természetünk, amit a kitermelési időszaknak a piaca igényel.

Ezekre a kérdésekre az ún. finomított prognózisok adnak támpontokat. A finomított famérlegek prognózisai ugyanis nemcsak egy-egy fafaj keresleti-kínálati (kínálat alatt itt a prognózis időszak végén vágásra érett fakészletet értjük) helyzetét mutatják be, hanem az illető fafaj méret-, vagy választék szerkezetét is és a választékok felhasználó szektorait is. Itt találjuk meg a vágásfordulóval való szoros összefüggést. Sajnos, nálunk a prognózis készítés még gyermekcipőben sem jár, ilyen kutatásokat még csak most tervezünk. Ezeknek híján csak érzékeltetésre szeretnék bemutatni az NSZK Fapiackutató Társaságának egyik munkájából néhány kiragadott példát. Ezek a FAO általános előrejelzéseinél lényegesen részletesebb és a helyi viszonyok elemeiből összeállított piackutatási munkákra vannak alapozva.

Az erdeifenyő jövő piaci struktúrájára megállapították, hogy a jó minőségű rönk piaci kínálata nagyjából változatlan marad, az erdeifenyő bányafa meg tudja tartani részesedését az összes fenyőbányafa felhasználásában, mivel más fenyőfajokhoz mérten ára alacsony, de bányafatermesztést már nem lehet üzemi célként kitűzni. A fűrészáru kereslete az építőipar konjunktúrájától függ. A hosszú épületfa és a belső építészetben felhasználható borítóanyagok kedvezően értékesíthetők. A szélezett deszka, ládadeszka nehezen lesz értékesíthető. A tűzifa rostfaként történő értékesítése technológiai okok miatt korlátozott lesz. Az egyes választékok változó piaci helyzetét rugalmas vágásvezetéssel lehet némileg kiegyenlíteni.

A bükk jövő piacát az alacsony árak jellemzik. Az áremelkedést a könnyen helyettesíthetőség korlátozza, ezért itt csak nagy tömeggel lehet szintet tartani. A rönkárak süllyednek és a hosszú rostfa árához közelednek. A bükk furnér ára még süllyedni fog, mivel azt főleg az alacsonyabb bútorkategóriákban használják, ahol a műanyagfóliákkal történő bevonás erősen előtérbe kerül. A rostiparban a bükk-felhasználás emelkedése nem várható. A karosszéria és vagonépítésből, valamint a parkettagyártásból a bükk kiszorult. Nő-

vekvő alkalmazási terület várható a palettakészítésben. A bükk tűzifa rostlemez készítésre való felhasználása sem fog növekedni.

A németországi viszonyokat nem lehet változtatlanul alkalmazni nálunk. De a bemutatott példákból láthatjuk, hogy azok milyen jó segítséget adhatnak fajpolitikai döntésekre. A két faj piaci perspektívái arra kell ösztönözzék a stratégiakészítőket, hogy a bükk területeknek, valamely ott bizonyos megalkuvásokkal természethető gyorsan növő fajjal — pl. lúccal — való felváltását vegyék fontolóra. Ilyen döntés az előbbieken említett szempontot, a magasabb bruttó termőhelyi jövedelem elérését is kielégítené.

A vállalati profil kialakítása során minél előbb el kell különíteni az üzemi és az egyéb célokra szolgáló erdőállományokat. Ez azért szükséges, mert az üzemi jellegű állományokat nem terhelheti a racionálisan nem üzemeltethető, de egyéb célokra szükséges állományok kezelése, ezek fenntartását más forrásokból kell megoldani. De nyilvánvalóan más vállalati stratégiát is kell kialakítani az üzemi erdőkre, mint az egyéb célú erdőkre.

A profilkialakítás *második legfontosabb tisztázandó feladata a terméksor meghatározása*, ami egyben magában foglalja a feldolgozás mélységét is. Ma semmiféle korlátja nincs annak, hogy egy vállalat a nyersanyagtermeléstől a végtermékig teljes komplex tevékenységet folytasson. Ez a törekvés világtendencia is. A megvalósítása már sokkal nehezebb feladat. Azért törekszik mindenki a végtermékek előállítására, mert a végtermék árában realizálódnak legjobban a termesztés vagy termelés egész műveletsorának összes költségei. Másrésztől azért, mert a magasabb végtermék árbevétellel egy vállalati termelési soron belül magasabb nyereséget és magasabb bruttó termőhelyi jövedelmet lehet elérni. Itt már az egy m^3 kitermelt anyagból kihozott végértékre, azaz árbevételre közvetlenül kell alapozzunk. A nagyobb fajlagos árbevétel eléréséhez a feldolgozási technológiák megállapítása előtt és azokkal összefüggésben is, két szempontot kell figyelembe venni. Az egyik szempont a kihatatal kérdése. Ennek mutatója, egy tört, melynek számlálójában a végtermék mennyisége, nevezőjében pedig a megtermelt anyag mennyisége van.

A mutató szemlélete és vállalaton belüli figyelembevétele egyik jellemzője annak a változásnak, ami a direkt tervirányításos gazdálkodástól a nyereségérdekeltségű indirekt irányítású gazdálkodási módhoz vezet. Tudjuk, hogy a mutató nálunk rendkívül kedvezőtlen. A tövön megtermelt egy m^3 -ból a szekunder feldolgozás után 0,5—0,3 m^3 végtermék lesz. A terméksor tervezésekor tehát olyan árucikkeket kell tervezni, amelyeknek a termelése ezt a mutatót javítja.

A másik szempontot a vertikális technológiák megtervezésében kell figyelembe venni. Ez a technológiákra történő ráfordításoknak — különösen az eszközérték nagyságának — a technológiák érték képző kihatásával mutatkozó aránya. Ha pl. a végterméktermelést négy termelési fázisban tervezzük — termesztés, felkészítés, elsődleges feldolgozás, másodlagos feldolgozás — akkor nyilvánvaló, hogy a legnagyobb technológiai ráfordítást és eszközellátottságot a másodlagos feldolgozásban engedhetjük meg, mert a másodlagos feldolgozás képezi a termék legnagyobb értéknövekedését, illetőleg a másodlagos feldolgozás technológiai és eszközellátottságától legnagyobb mértékben függ az értéknövekedés. Ennek optimális kielégítése után határozhatjuk meg, hogy milyen technológiai és eszközellátottságot enged meg az elsődleges feldolgozás értéknövelő hatása, illetőleg hogy az előbbi tényezők növelésével arányosan növekedik-e az általunk előállított féltermék értéke, vagy az eszközellátottság növekedésével arányosan csökken-e a termelési költség. Visszafelé a harmadik

fázis, a felkészítés technológiai változtatása sem a termék értéknövekedésére, sem mennyiségi növekedésére nincs különösebb kihatással, az eszközellátottság növelése tehát csak akkor indokolt, ha azzal a technológia összes ráfordítása csökken, vagy valamilyen, a munka folyamatosságát gátló tényezőt kell elhárítani. A termelés első fázisánál — a természetnél — az eszközellátottság nem játszik nagy szerepet. A technológiák változtatásával járó ráfordítások növelése azonban nagymértékben magával vonhatja az értéknövekedést, ha pl. minőségi eredményeket hozó, intenzívebb nevelési eljárásokat vagy tömegnövekedést eredményező trágyázási technológiákat alkalmazunk. Természetesen csak akkor, ha ezek ráfordításai arányban vannak az értéknövekedéssel.

A terméksor konkrét kialakításában a nyereségnövekedésről és az eszköz-ellátottságról mondottakat figyelembe véve a nettó vastagfa egy m^3 -ének értéknövelési lehetőségeit kell kihasználnunk az indulásnál.

Tény az, hogy pillanatnyilag majd minden vastag faanyagot el lehet Magyarországon adni. Egyáltalán nem mindegy azonban, hogy milyen áron. Minden fagazdasági szempont a minél mélyebb vertikálitást kívánja és ezt az égető szükségességet a nagyobb értékbevétel igénye diktálja. A profil kialakításában tehát az évről évre növekvő nyereségrátát fokozatosan növekvő értékbevitellel tervezzük meg. Ennek során *a primér választékok előállításáról fokozatosan másodlagos termékek gyártására törekszünk*. Ez lehetőséget ad egyúttal arra is, hogy alapot szerezzünk a következő, fejlettebb technológia bevezetésére.

A tízéves tervezés során történő gyártmányfejlesztésre a következőkben egyszerű példát igyekeztem összeállítani. A példában, melyet csak egyetlen fafajra — a tölgyre — dolgoztam ki, a jelenlegi minimális technológiai fejlettséget és viszonylag igen kevés további fejlesztési lehetőséget vettem figyelembe. A fejlesztést két ütemben terveztem.

100 m^3 tölgy nettó vastagfa jelenlegi értékesítése átlagosan a következő választékosztételben történik:

Hámozási rönk	4 m^3	à 2320 Ft	9 280 Ft
I. o. fűrészrönk	8 m^3	à 1920 Ft	15 360 Ft
II. o. fűrészrönk	10 m^3	à 1700 Ft	17 000 Ft
Bányafa	4 m^3	à 570 Ft	2 280 Ft
Kivágás	2 m^3	à 820 Ft	1 640 Ft
Fagyártmány alapanyag	26 m^3	à 1991 Ft	51 766 Ft
Donga kivágás	5 m^3	à 1350 Ft	6 750 Ft
Egységes tűzifa vagy rostfa	41 m^3	à/t 377 Ft	10 028 Ft
Összesen	100 m^3		114 104 Ft

Egységárára az „ERDÉRT” árjegyzék árait vettem alapul, a fagyártmány alapanyag árát parkettfríz, bútorkész és kerítésoszlop termeléssel 1991 Ft-ra hoztam ki. 1 m^3 nettó vastagfa átlagos bruttó árbevételére így 1141 Ft jött ki. Ehhez az értékesítéshez jelenleg is meglévő, egyszerű kis fagyártmányüzemet feltételeztem. A többi választékot primer állapotban értékesítjük.

A fejlesztés első ütemében olyan lehetőséget teremtünk, hogy a II. o. fűrészrönköt, a bányafát, a kivágásokat és a donga alapanyagot fel tudjuk dolgozni. Ehhez kis keret vagy rönkvágó szalagfűrész szükséges, gőzölő, szárító üzem még nem.

Ebben az ütemben az értékesítés a következő választékszerkezetben történik:

Hámozási rönk	4	m ³ eladva	à 2320 Ft	9 280 Ft
I. o. fűrészrönk	8	m ³ eladva	à 1920 Ft	15 360 Ft
II. o. fűrészrönk átlagosan II. o. gerendává felvágva 65% kihozattalal	10	m ³ eladva	à 3540 Ft	23 010 Ft
Dongarönk felvágva boroshordó dongává 60%-os kihozattalal	3	m ³ eladva	à 5160 Ft	15 480 Ft
32 m ³ fagyártmány alapanyag felvágva fríz, zárlec, bútorlec és kerítés-oszloppá 60%-os kihozattalal 19,2 m ³ -re, 2036 Ft átlagos egységárral	32	m ³ eladva	à 2036 Ft	65 152 Ft
41 m ³ tűzifa eladva	26,6	t	à 377 Ft	10 028 Ft

1 m³ nettó vastagfa átlagos bruttó árbevétele 1383 Ft.

Második fejlesztési ütemben csak a hámozási rönköt és a tűzifa egy részét adjuk el primér állapotban. A fejlesztéshez az előbbi ütem értéknövekedéséből nyert alapból és az építőipar faipari háttérének bővítése miatt járó állami támogatásból (Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő XXI. évf. 8. sz.), valamint fejlesztési hitelből már kis, korszerű, szárítóval, simítóval, simító és megmunkáló gépekkel, mázoló, csomagoló üzemmel felszerelt fűrészüzemet létesítünk, vagy a meglevő üzemet ilyen módon rekonstruáljuk.

A választékszerkezet most már a következő lesz:

Hámozási rönk	4	m ³	à 2320 Ft	9 280 Ft
8 m ³ I. o. fűrészrönk felvágva falburkolatnak bedolgozva 60% fűrészelési kihozattalal, 1 m ³ rönkből 20,4 m ² burkolat lesz 8, m ³ -ből 163,2 m ²		m ²	à 240 Ft	39 168 Ft
10 m ³ II. o. fűrészrönk 60% kihozattalal felfűrészelve kiad 6 m ³ -t. ebből 3 m ³ -t felhasználunk ülés és háttám deszkára, a kész fűrészáruból 5% megoldozási és 10% leszabási hulladékkal kiad 2,55 m ³ -t. 1 pad ülésdeszka + háttám = 0,05 m ³ 51 padkészlet			à 300 Ft	15 300 Ft
3 m ³ -ből lépcsőkorlátdeszka 10% anyagvesztéssel kiad 2,7 m ³ -t, ami 168 lépcsőfolyóméternek felel meg.			80/fm	13 440 Ft
5 m ³ dongarönk felvágva 60 %-os kihozattalal	3	m ³	à 5160 Ft	15 480 Ft
32 m ³ fagyártmány a.a. 60%-os kihozattalal a következő választásokká				
5 m ³ készparketta	210	m ³	à 128 Ft	26 880 Ft
2,4 m ³ zárlec	2,4	m ³	à 3540 Ft	8 496 Ft
5,0 m ³ bútorlec	5,0	m ³	à 3630 Ft	18 150 Ft
2,5 m ³ küszöbdeszka 1 m ³ = 400 fm ...			à 7200 Ft	18 000 Ft
4,3 m ³ kerítésoszlop	430	fm	à 18 Ft	7 740 Ft
19,2 m ³				79 266 Ft
41 m ³ tűzifából				
30%-ot kiválogatunk és kertészeti cöveknek vágjuk fel. 12,3 m ³ -ből m ³ -enként 200 db-ot hozunk ki	200	db	à 4,5 Ft	
12,5 m ³ -ből	2460	db		11 070 Ft
30%-ot felaprítunk 12,5 m ³ =	81,25	q	à 44 Ft	3 575 Ft
40%-ot; 16,4 m ³ -t Tükernek átadunk	10,66	t	à 377 Ft	4 018 Ft
Összesen				190 597 Ft

A fejlesztési ütem végrehajtása után így 1 m³ nettó vastagfára már kb. 9106 Ft-os átlagos bruttó értékbevételt érhetünk el. Az értéknövekedés a jelenlegi értékbevételhez képest a I. ütemben 21%-os, a II. ütemben (az I. ütemhez képest) 38%-os volt. A számított egységárak csupán irányáraknak tekintendők. A másodlagos termékek árait az építőipar egységáraiból és kalkulációi-

ból vettük. Természetesen mind az üzemi költség, mind az eszközigényesség a fejlesztéssel együtt növekedik. A főtermékek mellől kikerülő melléktermékekét (bőrdeszka, szelanyag, hulladék, fűrészpor stb.) a nagyobb biztonság kedvéért nem számoltuk. Ha átlagos felfűrészelési költségként 177 Ft/m³-t vesszünk, az első fejlesztési ütemnél 100 Ft értéknövekedésre 14,30 Ft költség-növekedés esik a felszerszámozás amortizációján kívül.

A második fejlesztési ütemben az első ütemhez képest a felszerszámozás amortizációján kívül 100 Ft értéknövekedésre kb. 19 Ft költségnövekedés esik. A csomagolás, kiserelés költségeit nem számítottuk, de azokat értékesítésnél külön fel lehet számítani. A szükséges beruházások szemmel láthatóan mindkét esetben rövid idő alatt megtérülnek. A fejlesztések tízéves időszakon belüli időütemezését úgy kell elkészíteni, hogy az említett vegyes beruházási források hitele törleszhető legyen.

A teljes terméksor kialakításakor természetesen a példa szerinti, vagy más fejlesztési koncepciót valamennyi természetesen elhatározott fafajra összeegyeztetett módon kell kialakítani. Ugyanígy ki kell alakítani a melléktermékek terméksorát is. A kialakított koncepciókból az egyes üzemágak, üzemszettek kooperációs stratégiáját, feladatait is meg kell határozni.

A vállalati profil kialakítását az üzemtervi előírásokkal az esetleges revízió során lehet összhangba hozni. Természetesen a profilkialakítás a marketing tevékenységnek csak kis része, s a teljes vállalati stratégiához a többi elemet is alkalmazni kell.

Összefoglalva a vállalati profil kialakításáról mondottakat, hangsúlyoznunk kell, hogy sem a fafajpolitika kérdése, sem a műszaki fejlesztés nem lehet öncélú elhatározás, hanem elsősorban a piaci struktúra átalakítása és a maximális jövedelem igényének érvényesítése kell legyen. Piackutatás alapján kiválasztott felhasználó szektorok igényeivel összeegyeztetett árucikkkel történő kielégítés adja meg a fejlesztés irányát. Ezeknek a termékeknek a gyártására kell megfelelő üzemet, vagy gépet beállítani.

Кассиан Е.: О ФОРМИРОВАНИИ ПРОФИЛЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Наиболее важной задачей маркетингской деятельности предприятия является формирование профиля предприятия. Нужно изучить положение предприятия, определить его цель и для достижения этой цели нужно выработать десятилетнюю стратегию. В формировании профиля прежде всего нужно создать политику пород. Для этого целесообразно брать за основу достигаемую в данных условиях произрастания брутто запаса леса. Подбор выращиваемых пород нужно производить с согласованием биологической точки зрения с условиями рынка. Второй наиболее важной задачей является определение ассортимента продукции. Это составляет основу производства. Здесь нужно быть внимательным к тому, чтобы расходы были пропорциональными к объёму выращиваемой продукции (ценности), значит при этом нужно исходить от возможной стоимости выращивания одного кубометра толстомерной древесины. Наконец, направление развития должно определять удовлетворение требований в сортаментах продукции, определенного на основе розыска рынка, сектора.

Kassai, J.: DETERMINING THE PROFILE OF AN ENTERPRISE

To determine the profile of an enterprise is the basic task of the marketing activity. The position of the enterprise should be appraised, management goals and a ten-year strategy for realizing them are to be determined. It is the species policy, upon which a decision is to be made primarily, when establishing the profile of the enterprise. This can be based on the maximum of the total income, that can be obtained on the site. The species to be grown have to be chosen by harmonizing the biological possibilities with the market requirements. Another very important task is to determine the list of the assortments to be produced. In this connection, setting out of the quality of the available „Derbholz” and the possibilities for increasing its average value, which define the assortments that could be produced of it, it should also be taken into account, that the production value be in proportion to the expenditures. On this basis the development program is to be directed to those products, which as to the market research are required by the consumers.

Erdőtelepítések jövedelmezőségének vizsgálata a Duna–Tisza közti homokháton

SZIL ISTVÁN

A Nagyalföldön néhány ezer hektárra csökkent az állami erdőgazdaságok kezelésében levő, erdőtelepítésre eredményesen felhasználható mezőgazdasági művelési ágú ingatlanok nagysága. Ezzel szemben a mezőgazdasági nagyüzemek, elsősorban a termelőszövetkezetek, több tízezer hektár mezőgazdasági művelésre nem alkalmas területen kívánnak erdőt telepíteni. Ez a törekvés Csongrád megyében — közelebről a szegedi járásban — főként a kedvezőtlen adottságú (homoki) termelőszövetkezeteket jellemzi, ezek a IV. ötéves terv időszakában 3700—3800 ha futóhomokon, gyengén humuszos homokon terveznek erdőtelepítést végrehajtani állami támogatás igénybevételével. E területeken jelenleg is rozstermesztést folytatnak, alacsony termésátlagokat érnek el, veszteségük 350—850 Ft/ha. A termelőszövetkezetek állami támogatás iránti igényüket 1968-ban nyújtották be.

E területeket parlagon hagyni a defláció veszélye miatt nem lehet, gazdaságosan nem javíthatók, a piaci viszonyok és munkaerőellátottság miatt gyümölcsös-, szőlőtelepítést nem célszerű végezni, legcélszerűbb hasznosítási módnak az erdőtelepítés látszik.

Erre az időszakra az igényeknek megfelelő volumenű állami támogatás aligha biztosítható, ezért a termelőszövetkezeteknek mind az állami támogatás igénybevételével, mind a saját erőből (illetve hitel igénybevételével) történő végrehajtásra célszerű jövedelmezőségi vizsgálatot lefolytatni.

A következőkben négy termelőszövetkezet példáján mutatom be a megítélsem szerint megalapozott döntéshez szükséges jövedelmezőségi vizsgálat módszerét. A termelőszövetkezetek kiválasztásának szempontja az, hogy a tájegység kisebb területegységeinek erdőtelepítési viszonyait, a termelőszövetkezetek gazdálkodási sajátosságait jellemezze (1. táblázat).

Erdőtelepítés saját beruházás formájában, hitel igénybevétele nélkül

A jövedelmezőség számításához meg kell tervezni a beruházási költségeket. A beruházás kivitelezésének időpontja az első kivitteltől az erdőtelepítés befejezéséig tart.

A beruházási összköltség saját kivitelezés esetén a felmerült munkadíj (munkabér) energia- és anyagköltségek, igénybevett szolgáltatások, valamint az ágazati és szövetkezeti általános költséghányad összegével, megbízásos erdőtelepítés esetén a kivitelező számlázott teljesítményével azonos. A befejezett erdőtelepítés ápolásával, illetőleg használatával kapcsolatos költségek termelési költségek, felmerülésükkkel egyidőben termelési értéket állít elő a szövetkezet.

A beruházási és termelési költségeket és a termelési értéket nagy körültekintéssel, a várható változások figyelembevételével (melyeket információk szerzésével lehet évtizedekre előre becsülni) szükséges számítani.

Az új gazdasági mechanizmus szemléletének értelmében a szövetkezetek mindenekelőtt azt vizsgálják meg, hogy az a tevékenység, melynek érdekében a beruházást vállalják, jövedelmező-e.

A számítások mellőzésével, csupán a végső adatokat értékelve, a csengelei Honfoglalás és a balástyai Alkotmány termelőszövetkezet jövedelmezően, a ruzsai Nap sugar és az öttömösi Magyar László termelőszövetkezet veszteséggel folytathatnak a tervezett területen erdőgazdálkodást; a két utóbbi vesztesége

A vizsgált termelőszövetkezetek 1968. évi főbb adatai

1. táblázat

Megnevezés	Mértékegység	Tsz neve			
		csengelei Honfoglalás	balástyai Alkotmány	ruzsai Napsu- gár	öttömösi Magyar László
Összes közös terület	ha	1097	2856	1987	1782
Erdőterület	ha	37	70	28	56
Erdősültség	%	3,4	2,4	1,4	3,1
Erdősítendő terület	ha	201	57	93	125
Erdősültség a telepítés végrehajtása után	%	21,7	4,4	6,1	10,1
A telepítés tervezett éve		1971	1971	1971	1971
Célállomány és termőhelyi osztály		koNy50% VI.	Ef, Ff II.	Ff IV.	Ff V.
	és	szNy50% Ef, Ff I.	szNy VI. előhaszn.		
Előhasználati nettó fatömeg	m ³	30	20	4	3
		11			
Véghasználati nettó fatömeg	m ³	201	192	117	89
		275			
Összes nettó fatömeg	m ³	231	212	121	92
		286			
Vágásérettségi kor	év	30	60	60	60
		60			
Termelési érték	Ft/ha	4330	6580	5030	6630
Összes költség	Ft/ha	4500	7180	5480	5670
Nyereség	Ft/ha	-170	-600	-450	+960
Állami támogatás	Ft/ha	620	1390	1070	920
Állami támogatással növelt nyereség	Ft/ha	450	790	620	1880
Ágazati és ált. költs.	Ft	46,00	84,50	51,70	69,30
Az erdősítendő területen term. érték	Ft/ha	1359	1456	1256	1340
Összes költség ...	Ft/ha	2091	2184	1907	1742
Veszteség	Ft/ha	732	728	651	402
Egy munkanapra jutó sze- mélyi jövedelem	Ft	53	70	72	44
Egy fogatnap energia (holt- munka) költsége	Ft	78	80	128	25
Egy traktormunkanap holt- munkaköltsége	Ft	655	395	643	322
Egy tehergépkocsiműszak holtmunka költsége	Ft	200	256	422	253

azonban messze elmarad attól a veszteségtől, amely a jelenlegi szántóföldi gazdálkodásban jelentkezik (2. táblázat, lásd a 72. oldalon).

A táblázat jól szemlélteti, hogy bár az elérhető nyereségtömeg, illetve veszteségsökkenés jelentős az erdő termelési ciklusa idején (számottevő nyereség a véghasználat idején képződik), a beruházási költségek összvolumene oly nagy, hogy a kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezetek csak 5–10 ha évi telepítési

A beruházás és termelés főbb adatai

Megnevezés	Tsz neve			
	csengelei Honfoglalás	balástyai Alkotmány	ruzsai Napsugár	öttömösi Magyar László
Beruházási költségek, Ft/ha	17 745	25 772	22 987	22 266
Beruházási költségek, 1000 Ft . .	3 567	1 468	2 138	2 783
Termelési érték, 1000 Ft	44 035	10 951	7 069	6 975
Termelési érték, Ft/ha	219 079	192 120	76 010	55 800
Termelési érték, Ft/ha/év	5 217	3 493	1 382	1 015
Termelési költségek, 1000 Ft	33 398	8 688	7 889	7 520
Termelési költségek, Ft/ha	166 162	152 427	84 832	60 162
Termelési költségek, Ft/ha/év	3 639	2 771	1 542	1 094
Nyereség, 1000 Ft	10 637	2 263	—	—
Nyereség, Ft/ha	52 917	39 693	—	—
Nyereség, Ft/ha/év	1 578	722	—	—
Veszteség, 1000 Ft	—	—	820	545
Veszteség, Ft/ha	—	—	8 822	4 362
Veszteség, Ft/ha/év	—	—	160	79
Mezőgazdasági termelés				
termelési értéke, 1000 Ft	13 053	4 564	6 424	9 212
termelési értéke, Ft/ha	64 941	80 080	69 080	73 700
termelési értéke, Ft/ha/év	1 359	1 456	1 256	1 340
Mezőgazdasági termelés				
termelési költsége, 1000 Ft	20 084	6 847	9 754	12 101
termelési költsége, Ft/ha	99 921	120 120	104 885	96 810
termelési költsége, Ft/ha/év	2 091	2 184	1 907	1 742
Mezőgazdasági termelés				
vesztesége, 1000 Ft	7 031	2 282	3 330	2 764
vesztesége, Ft/ha	34 980	40 040	35 805	22 110
vesztesége, Ft/ha/év	732	728	651	402

ütemre vállalkozhatnak saját erőből, még akkor is, ha e célra hitelt vesznek igénybe, mivel a hitelvisszafizetés a beruházással megnövelt tiszta jövedelemből nem lehetséges. Ezért a számítást (e példában a telepítendő területet homogénnek véve) egységre vetítve célszerű elvégezni.

A jövedelmezőség, jövedelemnövekedés (veszteségcsökkenés) tényének megállapítása után meg kell vizsgálni, hogy a beruházás megtérül-e a termelési ciklusban, illetőleg a befektetésnél nagyobb-e az elért haszon. Ennek eldöntésére a hatékonyságot kell megvizsgálni.

A hatékonyság vizsgálatára a következő egyszerű képlet alkalmas:

$$H = \frac{T}{K + B}$$

H hatékonyság,

T az erdőgazdálkodással előállított termelési érték,

K az erdőgazdálkodás, termelési költségei,

B az erdőgazdálkodás beruházási költségei.

A képlet megmutatja, hogy a tevékenység során előállított termelési érték elegendő-e a termelési költségek és a beruházási költségek fedezésére.

H értéke a termelőszövetkezetek esetében:

csengelei Honfoglalás 1,191

balástyai Alkotmány 1,078

ruzsai Napsugár 0,705

öttömösi Magyar László 0,677

A beruházás akkor térül meg, ha a H érték nagyobb 1-nél.

A termelészövetkezetek azonban azért kívánnak erdőt telepíteni, hogy a tervezett ingatlanon a szántóföldi gazdálkodás veszteségét csökkentsék. Azt kell tehát megvizsgálni, hogy a termelési értéktöbblet fedezi-e az erdőgazdálkodási költségek és a mezőgazdasági művelés költségeinek különbségét. A képletet tehát bővíteni kell:

$$H_1 = \frac{T - T_0}{K - K_0 + B}$$

H_1 a beruházás viszonylagos hatékonysága;

T_0 az előző kultúra (szántógazdálkodás) termelési értéke;

K_0 az előző kultúra termelési költsége

H_1 értéke a termelészövetkezetek esetében:

csengelei Honfoglalás	1,835
balástyai Alkotmány	1,930
ruzsai Napsugár	2,363
öttömösi Magyar László	1,244

A beruházásnak termelési érték- és költségváltozást együttesen előidéző hatása valamennyi termelészövetkezet esetében kedvező (legkedvezőbb a ruzsai Napsugár TSZ esetében) de a termelészövetkezeteknek még egy kedvező lehetősége van: továbbra is veszteséges szántóföldi művelést folytatnak, a beruházásra fordított összeget pedig az OTP-nél évi 6% kamat élvezete érdekében letétbe helyezik. Az a viszonyszám, amely megmutatja, hogy utóbbi lehetőséghez viszonyítva a beruházás kedvezőbb-e vagy sem, a hatékonysági küszöb (minden beruházástól legalább ilyen nagyságú hatékonyságot várhatnak a beruházók.)

$$H_{k1} = \frac{T - T_0}{K - K_0 + B + \sum_{n=1}^i B_n \times 0,06 (i - n)}$$

$\sum_{n=1}^b B_n \times 0,06 (i - n)$: a beruházás éves kamatainak összege a beruházás megkezdésétől a termelési ciklus végéig

$B = \sum_{n=1}^b B_n$: a beruházás évenkénti költségeinek összege az erdőtelepítés befejezéséig

b az erdőtelepítés befejezéséhez (a beruházás kivitelezéséhez) szükséges idő;

n a beruházás egyes éveinek száma;

i a termelési ciklus + beruházás ideje

(a $\sum_{n=1}^b B_n (0,06/i - n)$ és $\sum_{n=1}^b B_n$ = számítását a 3. táblázat tartalmazza).

A H_{k1} vizsgálatából kitűnik, hogy — a rövidebb átlagos termelési ciklusidővel telepítő csengelei Honfoglalás T Sz. kivételével — a kamatozó betéteket letétbe helyezni kedvezőbb, mert a termelési időszak igen hosszú, az alaptőke után évenként élvezett kamatok igen jelentős összegűek. A H_{k1} értékei a vizsgált termelészövetkezetek esetében:

csengelei Honfoglalás	1,088
balástyai Alkotmány	0,759
ruzsai Napsugár	0,084
öttömösi Magyar László	-0,280

Kamattal megnövelt beruházási költségek

Megnevezés	Tsz neve			
	csengelei Honfoglalás	balástyai Alkotmány	ruzsai Napsugár	öttömösi Magyar László
b év	4,75	5	5	5
i év	52,5	60	60	60
B_1 Ft/ha	8 920	11 140	10 606	10 100
$B_1 \cdot 0,06(i-1)$ Ft/ha	29 237	39 446	37 545	35 754
B_2 Ft/ha	3 895	6 254	5 246	5 348
$B_2 \cdot 0,06(i-2)$ Ft/ha	12 561	21 764	18 256	18 611
B_3 Ft/ha	2 414	3 900	3 273	3 288
$B_3 \cdot 0,06(i-3)$ Ft/ha	7 923	13 338	11 194	11 245
B_4 Ft/ha	1 437	2 228	2 222	1 767
$B_4 \cdot 0,06(i-4)$ Ft/ha	4 326	7 486	7 466	6 937
B_5 Ft/ha	1 079	2 250	1 634	1 763
$B_5 \cdot 0,06(i-5)$ Ft/ha	3 568	7 425	5 392	5 818
$B = \Sigma B_n$ Ft/ha	17 745	25 772	22 987	22 266
$B + \sum_{n=1}^i B_n \cdot 0,60(i-n) \dots$ Ft/ha	75 360	115 231	102 834	100 631

(a negatív H_{kl} érték termelési értékcsökkenést mutat; a termelési költségcsökkenés alacsonyabb, mint a kamattal növelt beruházási költségek). E megoldás tömeges alkalmazásának — volumene miatt is — akadályai vannak a termelőszövetkezetek nagy része számára, mivel a termelőszövetkezetek megkülönböztetett állami támogatásban részesülnek, s gyakorlatilag csak az állam pénzét tudják kamatoztatni. Másrészt — mivel a beruházás egyidejűleg veszteség megszűnésével jár, a bankbetét megnyitása pedig nem — e gazdálkodók ezeket a pénzeszközöket nem nélkülözhetik. E vizsgálatnak jelentősége elvi: megmutatja, hogy a termelés nyeresége nagyobb-e, mint a beruházás évi 6%-a. A szövetkezetek számára a hatékonysági küszöb vizsgálatának nincs jelentősége.

Erdőtelepítés állami támogatás igénybevételével

Az állami támogatás igénybevételével megvalósuló erdőtelepítés csupán a népgazdaság számára beruházás (célcsoportos állami beruházás) a támogatásban részesülő számára beruházás jellegű termelő tevékenység.

Az erdőtelepítés megkezdésétől számított első perctől kezdve termelési érték, illetve árbevétel fedezi a felmerült költségeket: az első években teljes mértékben, a befejezés után részben az állami támogatás biztosítja a tevékenység realizált teljesítményértékének megfelelő árbevételt.

A telepítés természetesen így sokkal kedvezőbb a telepítők számára, mert:

- megtérül a teljes termelési ciklusról a költség felmerülésének évre rövidül,
- az elérhető jövedelemtömeg, illetve a veszteségcsökkentés mértéke megnövekszik.

A jövedelemszámítás ez esetben lényegesen egyszerűbb: a költségek összege a telepítési és termelési ciklusban együttesen felmerült költségekől, a terme-

lési érték az előállított termelési értékből és az állami támogatásból tevődik össze.

E tevékenység főbb adatait a 4. táblázat szemlélteti.

A termelőszövetkezetek kalkuláció hiányában a termelési ciklus egészének jövedelmezőségével nem számolnak, csupán az állami támogatás volumene, jobb esetben az erdőtelepítés helyén folytatott mezőgazdasági termelés elmaradt vesztesége áll érdeklődésük középpontjában. A támogatás odaítélésére jogosult szervek nem vizsgálják hatékonyságot (viszonylagos hatékonyságot). Az elosztás elve a „rászorultság”, az egyenlő arányban részesedés. Így megtörténhet, hogy az erdőtelepítéssel a népgazdaság számára kedvezőtlenebb adottságokat teremt a beruházó. A minden áron végrehajtott erdőtelepítés ma már nem cél, sőt határozottan népgazdasági kár. Ezért meg kell követelni a beruházóktól, hogy az állami támogatás igénylésekor bizonyítsák a tervezett beruházás hatékonyságát.

A hatékonyság vizsgálatát a következők szerint látom megnyugtatónak. Meg kell határozni a beruházás nagyságát, amely az állami támogatás összegével azonos. El kell választani az alapberuházást és fejlesztési beruházási költ-

4. táblázat

Állami támogatás igénybevételével végrehajtott erdőtelepítés termelési adatai

Megnevezés	Tsz neve			
	csengelei Honfoglalás	balástyai Alkotmány	ruzsai Napsugár	öttömösi Magyar László
Előállított termelési érték, 1000 Ft	44 035	10 951	7 069	6 975
Előállított termelési érték, Ft/ha	219 079	192 120	76 010	55 800
Előállított termelési érték, Ft/ha/év	4 718	3 202	1 267	930
Állami támogatás, 1000 Ft	5 492	1 764	2 752	3 700
Állami támogatás, Ft/ha	27 323	30 940	29 600	29 600
Állami támogatás, Ft/ha/év	524	516	493	493
Összes termelési érték, 1000 Ft	49 527	12 715	9 821	10 675
Összes termelési érték, Ft/ha	266 402	223 060	105 610	85 400
Összes termelési érték, Ft/év	6 016	3 718	1 760	1 423
Összes költség, 1000 Ft	36 965	10 156	10 027	10 303
Összes költség, Ft/ha	183 907	178 199	107 819	82 428
Összes költség, Ft/ha/év	3 607	2 970	1 797	1 374
Nyereség, 1000 Ft	12 562	2 559	—	372
Nyereség, Ft/ha	82 495	44 861	—	2 972
Nyereség, Ft/ha/év	2 409	748	—	49
Veszteség, 1000 Ft	—	—	206	—
Veszteség, Ft/ha	—	—	2 209	—
Veszteség, Ft/ha/év	—	—	37	—
Mezőgazdasági termelés				
termelési értéke, 1000 Ft	13 053	4 564	6 424	9 212
termelési értéke, Ft/ha	64 941	80 080	69 080	73 700
termelési értéke, Ft/ha/év	1 359	1 456	1 256	1 340
Mezőgazdasági termelés				
termelési költsége, 1000 Ft	20 084	6 847	9 754	12 101
termelési költsége, Ft/ha	99 921	120 120	104 885	96 810
termelési költsége, Ft/ha/év	2 091	2 184	1 907	1 742
Mezőgazdasági termelés				
vesztesége, 1000 Ft	7 031	2 282	3 330	2 764
vesztesége, Ft/ha	34 980	40 040	35 805	22 110
vesztesége, Ft/ha/év	732	728	651	402

ségeket oly módon, hogy a befejezés időpontjáig nyújtott állami támogatást alapberuházásnak (C_a), a befejezett erdőtelepítés ápolásához nyújtott állami támogatást fejlesztési beruházásnak (C_f) célszerű tekinteni, függetlenül attól, hogy a fejlesztési beruházással egyidőben, vagy azt megelőzően az erdőt telepítő állított-e elő termelési értéket az ápolások elvégzésével, vagy nem.

Tekintettel arra, hogy a népgazdaság minden tevékenység során átlagosan 20% nemzeti jövedelmet vár és az a beruházás során történő lekötéssel elmarad, az elmaradt nemzeti jövedelmet az előállított termelési értékből kell fedezni. Ezért a beruházási költségeket az időtényezővel kell korrigálni (5. táblázat) az alábbi képlet szerint:

$$C_{ak} = C_a(1 + n \cdot 0,2)$$

ahol n az évek száma a befejezéstől számítva. A $C_{fk} = C_f$, a korrekciós szám 1,00.

A sajátéros beruházásnál leírt módon ki kell számítani a termelési értéket és termelési költségeket. Megítélésem szerint elegendő csak a viszonylagos hatékonyságot vizsgálni.

$$H_1 = \frac{T - T_0}{K - K_0 + C_{ak} + C_{fk}}$$

Időtényezővel korrigált beruházás

5. táblázat

Tsz neve	Megnevezés	Beruházási költségek Ft/ha	Korrekciós szám	Korrigált beruházási költségek Ft/ha
csengelei Honfoglalás	Alapberuházás			
	1. év	10 580	1,95	20 798
	2. év	5 606	1,75	10 009
	3. év	3 529	1,55	5 669
	4. év	2 361	1,35	3 234
	5. év	2 058	1,15	2 470
	Összesen	24 134	1,75	42 180
Fejlesztési beruházás	3 189	1,00	3 189	
Mindösszesen	27 323	1,66	45 369	
balástyai Alkotmány	Alapberuházás			
	1. év	11 670	2,00	23 340
	2. év	6 910	1,80	12 438
	3. év	4 350	1,60	7 060
	4. év	2 590	1,40	3 626
	5. év	2 740	1,20	3 280
	Összesen	28 260	1,76	49 744
Fejlesztési beruházás	2 680	1,00	2 680	
Mindösszesen	30 940	1,69	52 424	
ruzsai Napsugár és öttömösi Magyar László	Alapberuházás			
	1. év	11 670	2,00	23 340
	2. év	6 910	1,80	12 438
	3. év	4 350	1,60	7 060
	4. év	2 590	1,40	3 626
	5. év	2 740	1,20	3 280
	Összesen	28 260	1,76	49 744
Fejlesztési beruházás	1 340	1,00	1 340	
Mindösszesen	29 600	1,72	51 084	

A H_1 érték a vizsgált termelőszövetkezetekben:

csengelei Honfoglalás	1,390
balástyai Alkotmány	1,322
ruzsai Napsugár	0,223
öttömösi Magyar László	-1,247

A mutató +1,00-nál kisebb érték esetén a népgazdasági beruházás és a termelési költségváltozás összegének fedezetére a termelési értékváltozás nem elegendő.

A hatékonyság megvizsgálандó a nyereség (nyereségnövekedés) tükrében is. Ennek vizsgálatára a 100 Ft eszközlekkötésre jutó nyereség mutatója szolgál.

$$G_h = \frac{T - K}{(C_a + C_f)0,01}; \quad G_{h1} = \frac{T - K - (T_0 - K_0)}{(C_a + C_f)0,01}$$

A mutatók a vizsgált termelőszövetkezetek esetében:

	G_h	G_{h1}
csengelei Honfoglalás	193,67	321,70
balástyai Alkotmány	128,29	257,70
ruzsai Napsugár	-29,80	91,16
öttömösi Magyar László	-14,74	59,96

A jövedelmezőségi mutatók a ruzsai Napsugár és az öttömösi Magyar László termelőszövetkezetek vonatkozásában kedvezőtlenek, az erdőtelepítés kivitelezéséhez állami támogatást nyújtani nem szabad.

Fenti négy termelőszövetkezet jövedelemvizsgálati kalkulációi a KSH, zárszámadás és a termelőszövetkezetek igénybejelentéssel együtt benyújtott számanyagán alapulnak. Az erdőgazdálkodással elérhető jövedelemszámításhoz átlagos területi termőhelyismeretemet használtam fel, amelyet alapos termőhelyvizsgálati adataimtól kisebb - nagyobb eltéréssel pontosít majd.]

Összefoglalva: a termelőszövetkezetek erdőtelepítését megelőzően célszerű a jövedelmezőség-vizsgálatot a teljes termelési ciklusra kiterjesztve elvégezni. A sajtáterős beruházás vizsgálatának elsősorban a kedvezőbb termőhelyi adottságú termelőszövetkezetek vonatkozásában van jelentősége, ezek többnyire csupán néhány ha-t telepítenek, s állami támogatásra nem számíthatnak. Továbbra is előnyben kell részesíteni a gyenge termőhelyi adottságú szövetkezeteket, de csak abban az esetben szabad gazdasági erdő telepítésére állami támogatást odaítélni, ha a beruházás hatékony. Vizsgálni kell a hatékonyságot, s ez az odaítélés sorrendjének is döntő szempontja legyen.

Сил И.: ИССЛЕДОВАНИЕ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ ЛЕСОНАСАЖДЕНИЙ В ПЕСЧАНОМ РАЙОНЕ МЕЖДУ ДУНАЕМ И ТИССОЙ

Целесообразно заблаговременно провести исследование рентабельности производства производственными кооперативами полного цикла закладки лесонасаждений. Производимые собственными силами исследования по капиталовложениям в первую очередь имеют значение в отношении производственных кооперативов с благоприятными условиями местопроизрастания. Они вообще в меньших размерах закладывают лесонасаждений и на государственную поддержку не рассчитывают. На государственную поддержку нужно рассчитывать таким производственным кооперативам, которые хозяйствуют на наиболее слабых условиях произрастания, но и здесь можно поддержку оказывать только при закладке хозяйственных (эксплуатационных лесов и если капиталовложения действительные). Решающей точкой зрения в этом вопросе нужно чтобы было действительность получаемой от государства поддержки.

Szil. I.: INVESTIGATIONS ON THE PROFITABILITY OF THE AFFORESTATIONS ON THE SANDY REGION BETWEEN THE DANUBE AND THE TISZA.

Prior to the afforestation to be carried out by the cooperative farms, it is advisable to examine, whether it will be profitable in view of the whole production cycle. This is especially indispensable, when rather favourable sites are to be afforested on own account of the farms. Farms carry out the afforestation mostly in smaller extent and do not claim for state subsidies. State subsidies should be granted for farms with unfavourable site conditions, but even in that case only those afforestations are to be subsidized, which can be considered as efficient on the longer run. Thus efficiency must be a decisive factor when granting afforestation subsidies.

A kötélदारus faanyagközelítés tapasztalatai

ZSILVÖLGYI LÁSZLÓ

II.

A különböző kötélदारus faanyagközelítési technológiák kidolgozása után sor került az alkalmazott eszközök részletes teljesítmény és költségelemzésére.

A rendelkezésünkre álló adatok alapján ezt követően összehasonlítást végeztünk a fogatos faanyagközelítésre mind a termelékenységet, mind pedig a gazdaságosságot illetően. Ez egyértelműen eldönti az egyes eszközök alkalmazási területét és volumenét, de ugyanakkor kijelöli azokat a feladatokat is, amelyeknek megvalósítására a fejlesztés során törekednünk kell.

A kötélदारuk teljesítmény és költségegyenletei. Teljesítmény-jellemzők.

Több mint egy éve részletes időmérést és teljesítmény-elemzést végeztünk a kötélदारukkal. A kezdeti méréseket a legkedvezőbb munkatechnológia és szervezet kialakítására használtuk fel, majd a kellő begyakorlás után került sor a részletes elemzésre.

Az időméréseket az alábbi részletezéssel végeztük:

üresmenet
csigát kihúzó
felkapcsol
tehermenet
lekapcsol
pálya fel- és leszerelés
állásidők:
műszaki hiba és a technológia mellékideje:
egyéb, nem a kötélदारuhoz tartozó állásidő.

A vizsgálat több mint 3000 m³ faanyagközelítésre terjedt ki.

Az egy m³ faanyagmozgatáshoz szükséges idő egyenletét

$$k [p/m^3] = \frac{120}{v \cdot q} s + \frac{á}{q}$$

képlettel szokás kifejezni, ahol

v [km/ó] az üres és teherjárat átlagsebessége,

q [m³] átlagos dinamikus terhelés,

s [km] átlagos mozgatási távolság,

$á$ [p] fel- és lekapcsolásból származó állásidő.

A kötélदारus közelítési technológiában ezen felül számolni kell még a pálya fel- és leszerelési idejével, a műszaki meghibásodásokkal, és a technológia mellékidejével. Mind a gyakorlati tapasztalatok, mind az időmérések azt mutatják, hogy ezek a pályahosszal arányosak, ezért a számítás egyszerűsítése végett a mérésekből számított átlagsebességet csökkentettem a szintén a mérésekből adódó statisztikai átlaggal. (Ez 30%-ot tett ki.) A továbbiakban az így korrigált v átlagsebesség értékekkel számolunk.

Ugyancsak korrekciót kellett végrehajtani a képletben szereplő $á$ (állásidő) értékének meghatározásánál is. Ide — mint a pályahossztól független tényezőt — az előközelítés időszükségletét vehetjük be, mert ez a nyomvonalsűrűség függvényében ugyan változik, de egy pályaálláson belül konstans. Tehát ha $á_f$ = felkapcsolási idő, $á_l$ = lekapcsolási idő, $á_e$ = előközelítési idő, akkor

$$á = á_f + á_l + á_e$$

(Egyébként az időegyenleti képlet alapján az \dot{a}_e érték számítható is, mert az előközelítés átlagsebessége, valamint az előközelítés átlagos hossza mérhető.)

A három kötédarus technológiára vonatkozó értékeket az I. táblázat tartalmazza.

I. táblázat

Technológia	v [km/ó]	\dot{a}_0 [p]	\dot{a} értékei, ha a nyomvonal-távolság m-ben						
			20	30	40	50	60	70	80
1. Félfüggesztett	3,0	3,3	4,3	4,8	5,3	5,9	6,4	6,9	7,4
2. Félfüggesztett visszahúzó csörlővel	3,6	4,0	4,7	5,2	5,8	6,5	7,0	7,6	8,1
3. Háromkötéses	7,2	5,2	6,3	7,2	8,1	9,0	9,9	10,8	11,7

v korrigált átlagsebesség,

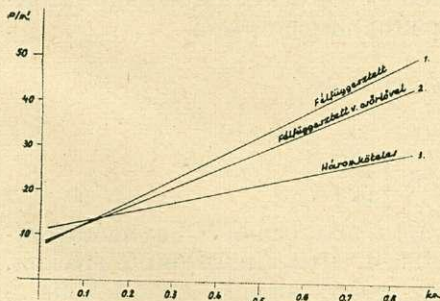
\dot{a}_0 fel- és lekapcsolási idő,

\dot{a} pályasűrűségtől függő összes állásidő.

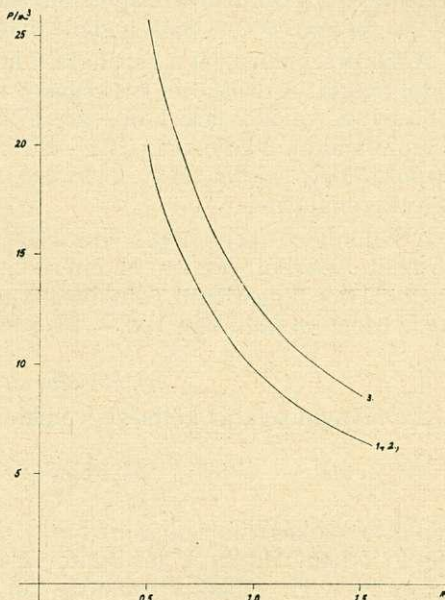
Meg kell jegyezni, hogy a jelenlegi eszközöknél (csörlős gépegység-nél) a tereplejtéstől független sebességgel számolunk általános következtetések levonásában (az I. táblázat alapján), mert a gyakorlatban a lejtészálektől függetlenül azonos sebességi fokozatot használnak.

Statisztikai számok alapján az átlagos dinamikus terhelés $q=0,8$ m³-nek vehető fel. A pályasűrűségnél 50 m nyomvonal-távolsággal dolgoznak. (Ezt az optimális nyomvonal-távolságok meghatározására szolgáló számításaink igazolták.) Ezek alapján az időegyenletek grafikus ábrázolását az átlagos közelítési távolságok függvényében az I. ábra szemlélteti.

A 2. ábra azt mutatja, hogy 100 m átlagos közelítési távolságon az átlagos dinamikus terhelés változása hogyan hat az 1 m³-re vonatkoztatott időszükségletre.

1. ábra

2. ábra

A kötélदारuk üzemóra költségének meghatározása

Üzemóra költség nyilvántartást a kötélदारukról, mint komplett egységről eddig nem vezettünk. Mivel azonban a külön-külön nyilvántartott traktor—kötélदारu szerelék—munkásbér költségek alapján az üzemóra költség számítható, ezért a gyakorlati tapasztalatok alapján készített előkalkulációra támaszkodhatunk. Ennek értékeit — költségemenként — a II. táblázat tartalmazza.

II. táblázat

Költségnevek	Üzemóra költség Ft/ó-ban		
	Félfüggesztett	Félfüggesztett visszahúzó csörlővel	Háromköteles
Anyag			
alkatrész	4,50	5,50	5,00
üzemanyag	6,00	8,00	6,00
drótkötél	6,20	7,20	10,50
műhely	5,00	6,00	6,00
Bér			
munkásbér.....	(2,5 fő) 37,50	(3 fő) 45,00	(2,5 fő) 37,50
közvetlen rezszi 10%	3,80	4,50	3,80
közteher 25%	10,30	12,40	10,30
Amortizáció	9,40	10,60	11,30
Eszközlekötés	3,80	4,30	4,50
Felújítás	5,60	6,10	6,70
Áttelepítés	0,90	1,40	1,40
Összesen ...	93,00	111,00	103,00

Az amortizációhoz 8 év elhasználódást, az éves üzemórák meghatározásához egész éves foglalkoztatottságot feltételezve 2000 órát vettem (Ebben a pályák fel- és leszerelése is bent foglaltatnak).

A felújítási költséget a beruházási költség 60%-ában határoztam meg, drótkötél nélkül. A drótkötél költségeket külön tüntettem fel, amelyből a tartókötel 5 év, a vonókötelek 1 év, szerelő kötelek 3 év élettartamra méretezhetőek. A munkabérhányad magas (15,— Ft/ó/fő), ez azonban már olyan bérfejlesztésre alapoz, amely szintet tart a környező, más népgazdasági ághoz tartozó üzemek bérszínvonalával.

A különböző technológia eltérő üzemóra költsége részben a különböző eszközátlatosságból, részben az eltérő kezelő létszámból fakad. Ha a technológiai megoldástól függetlenül, általánosítva beszélünk a kötélदारukról, akkor az átlagos üzemóra költséget 100,— Ft/ó-ban szoktuk meghatározni.

A kötélदारuk költségegyenlete

Az anyagmozgatás költségegyenletét a

$$K[\text{Ft}/\text{m}^3] = \frac{2\dot{U}}{v \cdot q} \cdot s + \frac{a\dot{U}}{60q}$$

képlettel szokás kifejezni, ahol v , q , s , a ugyanaz, mint előbb, \dot{U} = üzemóra költség Ft/ó-ban. Ha az I. táblázat, valamint az 1. ábra általánosított értékeit, valamint a II. táblázat üzemóra költségeit vesszük alapul, akkor a költségegyenletek a következők:

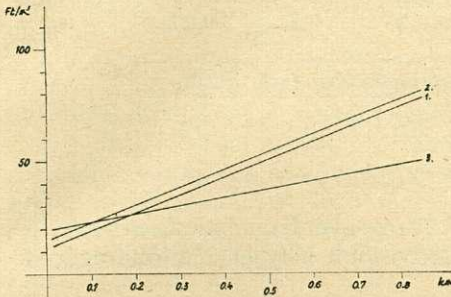
Félfüggesztett:
 Félfüggesztett visszahúzó csörlővel:
 Háromköteles:

$$K_1 = 77,5 s + 11,4$$

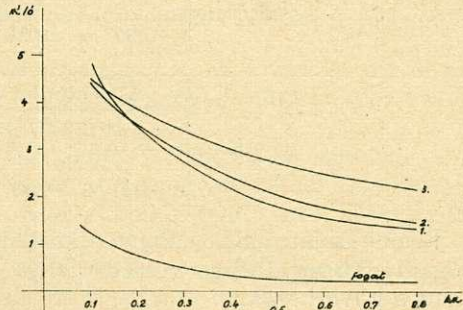
$$K_2 = 77,1 s + 15,0$$

$$K_3 = 35,8 s + 19,3$$

A költség egyenletek egy-egy egyenest határoznak meg, amelyeket a 3. ábra mutat be.

3. ábra

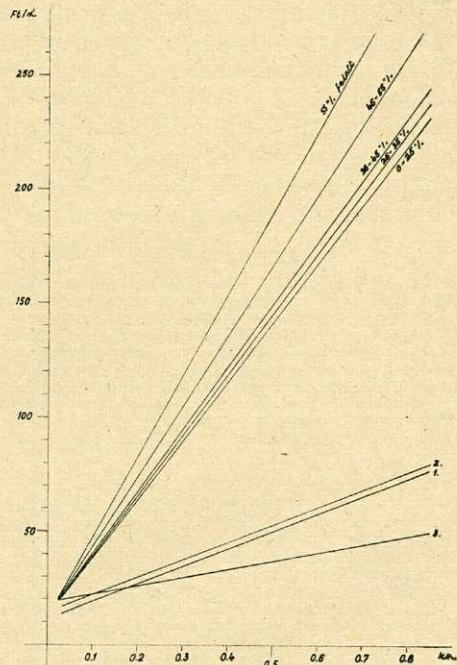

4. ábra

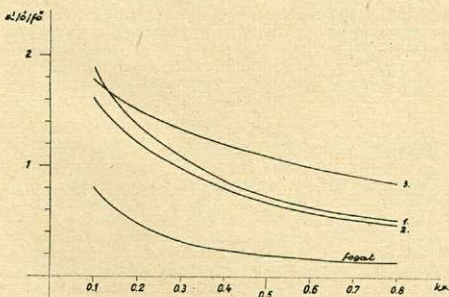
A fogatos és kötédarus közelítések jellemzőinek összehasonlítása

A fogat 1969. évi tervezett üzemóra költsége 36,— Ft/ó. Ez 9,11 Ft/ó/fő átlagos bért takar és a bér jellegű költségneveken kívül a többi költségneve összege 16,68 Ft/ó. Azért, hogy összehasonlítást lehessen végezni a fogatos és kötédarus faanyagközelítést illetően, a fogatos üzemóra költség bérszintjét a kötédaru bérszintjére kell emelni. Tekintettel arra, hogy ezt a bérszintet a kötédarunál 15,— Ft/ó/fő-ben állapítottuk meg, a fogatos létszám a közelítések átlagában 1,5 fő/fogatóra, ezért a bérjellegű költségek összege közteherrel együtt 31,36 Ft/ó. Így a fogat üzemóra költsége: 48,04 = 48,00 Ft/ó.

Az ERTI részletes időméréseire alapozott fogatnormák alapján vas-tag fára redukált sebesség és állásidő értékeket a III. táblázatba foglaltuk, véghasználatokra [mind a sebesség V

6. ábra

5. ábra

(km/ó), mind az állásidő \bar{a} (p) értékeit 1 m³-re számítottuk át, ezek az értékek tehát nem a fordulódőre vonatkoznak].

III. táblázat

v [km/ó]	Sebesség, ha a terep lejtése %-ban				
	—25	26—35	36—45	46—55	55—
0,37	0,36	0,35	0,31	0,27	

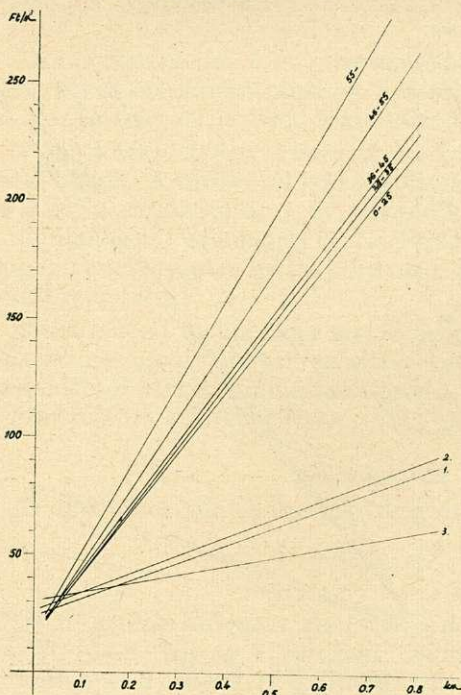
\bar{a} [p]	Állásidő, ha a fa átlagos térfogata m ³ /db				
	0,1	0,2	0,3	0,4	0,5
31	25	21	18	15	

Ezek alapján tehát a fogatos közelítés költségegyenletei, ha a fa átlagos térfogatát 0,5 m³/db-ban vesszük fel (a legkedvezőbb helyzet), lejtőkategóriáként a következők:

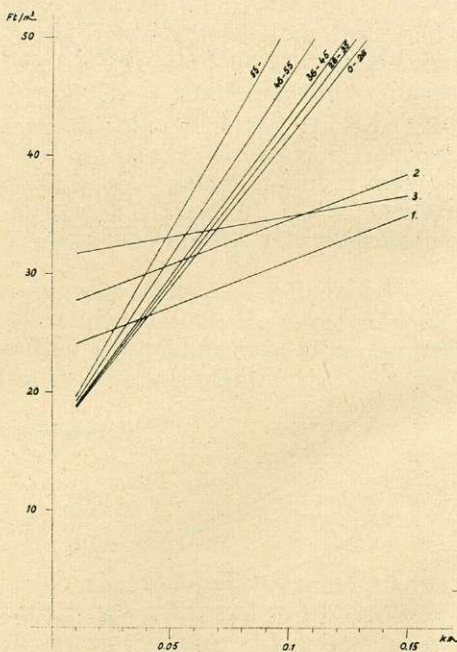
$$\begin{aligned}
 K_{25} &= 259,4 s + 12,00 \\
 K_{26-35} &= 266,6 s + 12,00 \\
 K_{36-45} &= 274,2 s + 12,00 \\
 K_{46-55} &= 309,6 s + 12,00 \\
 K_{55} &= 355,5 s + 12,00
 \end{aligned}$$

A fogatos és kötélदारus közelítések összehasonlítása

Az eddig tárgyalt időszükségleti és költség egyenletek alapján a közelítési távolság függvényében felhordott grafikonok igen jól szemléltetik a két közelítési módszer jellegzetességeit.

7. ábra

8. ábra

A 4. ábra a kötélدارuk, illetve a fogat egy órára eső teljesítményét mutatja az átlagos közelítési távolság függvényében. (A fogatteljesítmény az átlagosan 35—45% lejtőkategóriára vonatkozik.)

Az 5. ábra az egy főnek egy órára jutó teljesítményét ábrázolja, szintén az átlagos közelítési távolság függvényében.

Mindkét ábra egyértelműen mutatja, hogy a kötélдарuk mind az egy órára, mind pedig az egy főre jutó teljesítményben lényegesen jobbak a közelítési munkában, mint a fogat.

A 6. ábra a vizsgált közelítő eszközök költségegyeneseit mutatja. Erről az ábráról az olvasható le, hogy a közelítési munkában a fogat csak a nagyon rövid közelítési távolságokon versenyképes a kötélдарukkal.

A 7. ábra — erdei rakodón történő választékolás és felkészítés esetében — a rakodói anyagmozgatás költségével kibővített költségegyenesekkel szemlélteti. Fogat esetében a rönk és a méretes anyag rakodói rendezése, kötélдарuk esetében pedig az összes közelített faanyag újbóli mozgatása szerepel (fogat 4 Ft/m³, kötélдарuk 12, —Ft/m³), amely természetesen mindkét esetben fogattal történik.

A 8. ábra lényegében a 7. ábra kinagyított részlete. Erről jól leolvashatók az egyes kötélдарuk és a lejtőkategóriákban differenciált fogatos közelítések metszéspontjai, amelyek az egyes közelítési módszerek közötti egyenérték távolságokat adják. Miután az ábra költségegyeneseket tartalmaz, ezért ez már felhasználható a közelítések költségtervezésére is. Ugyancsak jelzi az ábra, hogy a jelenleg alkalmazott közelítési technológiák közül a fogat csak a rövid távolságokon gazdaságos — amely lényegében már csaknem a rakodói rendezésnek felel meg.

Összefoglalva: Hegy- és dombvidéki erdeinkben a vágástéri faanyagmozgatás munkaigényessége és költsége e munkák gépesítését sürgeti. Az erdők jelenlegi feltártságának átlagos szintje mellett a fogatos közelítés termelékenységében számottevő emelkedés az eszköz tulajdonságait figyelembevéve nem várható, költsége pedig objektív okok miatt állandóan növekedő tendenciát mutat. További technikai tökéletesítése és a résztechnológiák javítása még fokozza a jelenlegi gazdaságosságot. Hegy- és dombvidéki viszonyok között a központi felkészítő telepekhez szükséges hosszúfás technológia közelítési igényeit is egyértelműen kielégítik a gazdaságosság sérelme nélkül. Mindezek alapján a kötélдарus vágástéri faanyagmozgatás széles körű elterjesztése ma már indokolt, ahol ennek objektív és szubjektív feltételei adottak.

Жильвельди Л.: ОПЫТЫ ПО ТРЕЛЁВКЕ ЛЕСОМАТЕРИАЛА КАНАТНОЙ УСТАНОВКОЙ

В лесах гор и гористой местности трудоемкость и большие расходы по вывозке лесоматериала из лесосек требуют механизацию работ. При среднем уровне настоящей освоенности лесов значительного повышения производительности конной трелёвки нельзя ожидать, беря во внимание средства производства этой работы, а расходы по объективным причинам имеют тенденцию повышения. Технология работ при канатной установке, производительность и уровень расходов в настоящее время находятся на таком уровне, что дают возможность соперничества с традиционными технологиями. Дальнейшее техническое усовершенствование и улучшение разделов технологии ещё более увеличивают настоящую экономичность. В горных и гористых условиях на центральных складах выполняют требования хлыстовой вывозки, не ущемляя интересы экономичности. В настоящее время это уже оправдывается вывозкой лесоматериала с лесосек канатными установками.

Zsilvölgyi, L.: EXPERIENCES OF TIMBER HAULAGE BY CABLE CRANES, II.

Mechanization of timber haulage on felling sites in mountainous and hilly region are very urgent, because of their high labour demand. Considering the average state of our forests as to their accessibility and the tools used in skidding, the productivity of horse-drawn skidding can not be increased significantly, but its expenditures are permanently rising, because of rather objective factors. Cable cranes are the only means for solving the problem, since they reached already a development stage, which makes them competitive to the traditional skidding methods in view of the technology, productivity and the level of expenditures per unit of the work, too. Their efficiency could be raised by their technical improvement and the development of some elements of their technology. They meet also the requirements of the tree-length skidding system connected with central conversion stations, with no harm to the efficiency of the work. Thus the extension of cable crane skidding system on the felling site can be broadly recommended.

A nevelővágások racionalizálása

GORDOS MÁTYÁS

Ismert dolog, hogy a nevelővágások számának (tisztítás, gyérítés) növelésével az azonos területegységről kitermelhető fatömeg lényegesen nem növelhető. Sőt, ha nevelővágások során nem sikerül az optimális körlapösszeget biztosítanunk, akkor a területegységről kitermelhető fatömeg nem hogy növekedne, hanem csökkenni fog. A körlapösszeg nagysága elsősorban a fafajtól, kortól, termőhelytől stb. függ.

Erteld szerint a tölgy esetében:

50 éves korig	18 m ² /ha
51—75 éves korban	22 m ² /ha
76—100 éves korban	24 m ² /ha
101—130 éves korban	30 m ² /ha
130 év feletti korban	32 m ² /ha

optimális körlapösszeg adja a legnagyobb növedéket.

Wiedemann szerint az optimális körlapösszeg a különféle fafajok és fatermési osztályok szerint különböző:

lucfenyő esetében	40—55 m ² /ha
erdeifenyő esetében	25—40 m ² /ha
tölgy esetében	23—30 m ² /ha
bükk esetében	20—40 m ² /ha

Assmann nem fogadta el Wiedemann állítását, azt ugyanis, „hogy különböző fafajok esetében az optimális növedék lehetőségének kerete a körlap tág határai között fekszik.”

Számos szovjet kutató is foglalkozott ezzel a kérdéssel és az alábbi következtetésekre jutottak:

Tyimofejev szerint „nevelővágásokkal az állományok összes fatermését nem lehet növelni, ezt a talaj, éghajlati és erdőtenyésztési viszonyok határozzák meg és csak ezek megjavításával lehet a növekedést is megjavítani és az állományok növedékét gyarapítani.”

Voropanov olyan gyérítési módot ajánl, amely az állomány legmagasabb méretű (stádiumosan legidősebb) fáinak az eltávolítására irányul (felsőszintbeli — pozitív gyérítés) és ezáltal a kisebb méretű (stádiumosan fiatalabb) fák környezeti viszonyait javítja meg. E módszertől reméli az állomány fatermésének növekedését.

Nyikityin szerint a hagyományos gyérítések során az erdőművelők a jövő fáira emelnek fejszét, mivel többnyire az alsó faosztályok vékony, nem termő, a fejlődés szempontjából viszonylag fiatal fáit jelölik vágásra (alsószintbeli — negatív gyérítés).

Voropanov, *Nyeszterov*, *Kazanszkij* és mások úgy vélik, hogy a gyors fejlődésű, de lassult növekedésű fák kiválasztásával és kivágásával, továbbá a gyors növekedésű, de lassú fejlődésű fák állva hagyásával az állományok fatermőképessége növelhető.

Matvejev-Motyin tíz szovjet szerző e tárggyal kapcsolatos munkáját összefoglalva az alábbi következtetéseket vonja le:

1. A nevelővágások hatása a fatermőképességre — ha meg is figyelhető — nagyon kicsi, általában 2—5%.

2. Nehéz különválasztani a különböző intenzitású nevelővágások pozitív hatását az állományok fatermőképességére.

3. Ugyancsak nehéz a kombinált gyérités előnyeiről beszélni az alsó gyéritéshez viszonyítva az állományok összes fatermésének növelése vonatkozásában.

Dr. Majer Antal szerint állományneveléssel az összes fatömeg lényegesen nem növelhető, mindössze 5—15%-os gyarapodás érhető el, ha a körlapösszeget sikerül mindig az optimális szinten tartani.

Még számtalan kutatót sorolhatnánk fel, akik e témával foglalkozva különböző észrevételeket, megállapításokat tettek, valamennyien azonban megegyeznek abban, hogy a nevelővágások számának növelésével az összes fatermés számottevően nem növelhető.

Azt azonban világosan kell látnunk, hogy a szakszerűen végrehajtott nevelővágásokkal a visszamaradó faállomány értéke (méretes anyag termelése) jelentős mértékben növelhető, mert a növedék az általunk visszahagyott legjobb törzsekre rakódik le, nem pedig a nevelővágás végrehajtása előtt meglévő összes törzsre. Nevelővágásokkal — elsősorban gyéritésekre gondolva — azonban a területegységről kitermelhető fatömeg összköbmétere lényegesen nem növelhető (2—5%).

E kissé hosszúra nyúlt bevezető után vizsgálgassuk tovább ezt a kérdést. Egy-egy faállomány nevelését, fenntartásának korát mindig a termelési cél határozza meg. Nyilvánvalóan más lesz azon erdőrésztetek állománynevelése, amelyekben a fő cél a rönkméretű anyag megtermesztése, mint azoké, amelyeké a magtermesztés vagy bányászati anyag termelése, esetleg a szél pusztító hatásának megtörése vagy kosárfonás céljára szolgáló vessző termelése stb.

Minden kornak is megvan a maga jellegzetes termelési célkitűzése. A századfordulón fő cél a tűzifa és némi rönk termelése volt. Dédapáink korában a bükköt elégették és mint hamuzsirt értékesítették. Ekkor az alig több, mint 1% hamutartalom döntötte el a bükk sorsát. Ezután volt olyan időszak, amikor a szenítés és a cserzőkéreg-termelés érdekében hatalmas területeket taroltak le és változtattak rontott sarjerdőkbe (20—40 éves korban). Az ipar követelte ezt, erre, ilyen választékra volt szüksége. Napjainkban a fő termelési cél — mint ahogyan azt az Európai Gazdasági Bizottság Fabizottsága megállapította — a méretes rönkanyag termelése helyett a maximális fatömegtermelés kell hogy legyen. Ez a törekvés azonban nem zárja ki a méretes, jó minőségű rönkanyag termelését az erre alkalmas állományokban, megfelelő termőhelyen. A külföldi erdészeti szakirodalom is egyértelműen azt jósolja, hogy ezek választékának mindig meg lesz a megfelelő ára.

Hazánk erdősültsége alacsony, faszükségletünket hazai forrásból nem tudjuk fedezni, ezért nálunk a mennyiség és minőség tényezői közül a mennyiség előbbrevaló, annál is inkább, mert feldolgozás során a minőséget javíthatjuk, ill. értékesebb termékeket állíthatunk elő. Ha figyelembe vesszük azt, hogy erdeink csaknem fele sarj eredetű, ahol az értékesebb, méretes anyag termelése nem is lehet termelési célkitűzésünk; ha számításba vesszük azt, hogy a gyéritések számának növelésével a kitermelhető összes fatömeg a ráfordítás költségeinek arányában nem növelhető; ha a gyéritésekben a fák kivágásakor és szállításakor a gépesítés alkalmazásának korlátozott lehetőségét nem hagyjuk számitáson kívül; ha a gyéritésekben kitermelt faanyag termelési költségeit összehasonlítjuk a véghasználati termelések költségeivel; ha a gyéritésekből kikerülő, alig értékesíthető választékokat összehasonlítjuk a véghasználatokból kikerülő választékokkal; ha a megváltozó termelési célkitűzéseket is figyelembe vesszük, amikor is valamennyi kitermelt faanyagot akár 4 cm-től iparilag tudunk feldolgozni, akkor az eddigi nevelővágások számát felül kell vizsgálnunk — feltétlenül csökkenteni kell!

Az érvényben levő Erdőnevelési Utasítást tüzetesebben áttanulmányozva és pl. a lassan növé mageredetű tölgy és bükk fajok esetében a II/b. tájcsoportban megvizsgálva a nevelővágások számát az alábbi eredményt kapjuk:

felszabadító tisztítás	10 évig legalább	2-szer
elegyarányosab. tisztítás	11—20 évig legalább	2-szer
törzskiválasztó gyérités	21—40 évig legalább	4-szer
növedékfokozó gyérités	41—70 évig legalább	5-ször
összesen tehát		<u>13-szor</u>

avatkozunk az állományok fejlődésébe — fejszével, fűrészszel — és végzünk szerintünk hasznos és szükséges munkát, hogy ezáltal értékesebb és talán több faanyagot nyerjünk a véghasználatok során erdeinkből.

A nevelővágás (kivéve a növedékfokozó gyéritést) általában „szükséges rossz”, a ráfordítás költsége ha-onként sokkal nagyobb (különösen a tisztítási-soké), mint a kitermelt fatömeg értéke. Ha a nevelővágásokat ilyen szemüvegen keresztül vizsgáljuk, a következő eredményre jutunk.

Tisztítások esetében az eddigi gyakorlatnak megfelelően nem igen csökkenthetjük a belenyúlások számát, hiszen a kívánt fafajösszetételt csak így tudjuk kialakítani. Felszabadító tisztítás esetében a nyert fatömeg minimális. Elegyarányosabályozó tisztítással 1 ha-ról országos átlagban 3—4 m³ faanyaghoz jutunk. Az országos szinten 1000—1600 Ft/ha költséggel számolva könnyen megállapítható, hogy egy m³ faanyagunk 250—550 Ft-ba kerül és ráadásul sokszor még nem is tudjuk értékesíteni a nagy szállítási távolság és az alacsony használati érték miatt! A magas költségek ellenére a tisztításokat mégis időben és megfelelően el kell végezni.

Törzskiválasztó gyéritést példánkban az Erdőnevelési Utasítás 20 év alatt négy alkalommal ír elő. A hektáronkénti fatömeg általában 8—15 m³. Már korábban említettem, hogy a termelési cél határozza meg az alkalmazandó erdőművelési eljárást. Tisztában vagyunk azzal is, hogy rövid néhány éven vagy 1—2 évtizeden belül ugrásszerűen fejleszteniünk kell farostlemező-, forgácslap-, cellulóz- és papíriparunkat, s ez egyre több és több és vékonyabb faanyag feldolgozását teszi lehetővé. Ezenkívül, ismerve erdeink termőképességét, elmondhatjuk, hogy a legmondosabzb művelési eljárásokkal sem tudunk erdeink jó részén méretes anyagot termelni.

Nem akarok mélyebb és hosszadalmas elemzésekbe bocsátkozni, de a törzskiválasztó gyéritések során nyert faanyag többbe kerül, mint amennyiért értékesíteni tudjuk. Az új gazdasági mechanizmus pedig fontos szerepet szán a veszteségmentes gazdálkodásnak, mert csak így tud a társadalom anyagi és kulturális szükségletének minél tökéletesebb kielégítéséhez hozzájárulni.

A veszteség a minimálisra csökkentendő, ezért csak az állományok nevelése érdekében feltétlenül szükséges törzskiválasztó gyéritéseket szabad a jövőben elvégezni. Van mit helyettük termelnünk, hiszen a becslések szerint több mint 10 millió m³ cser és akác akkumulált véghasználati fatömeggel rendelkezünk! Ezen tartalékok felszámolása sürgős feladat, mert egészségi állapotuk gyenge, minőségük romlik, értékük csökken, sőt az elszáradás révén mennyiségük is apad!

Ezért javaslom, hogy már az üzemtervek készítésénél az erdőrendező a termelési célkitűzésnek megfelelően jelöljék meg azokat az erdőrészeket, amelyekben „csak” a fatömegtermelés, nem pedig a méretes anyag termelése a cél. Nem téveszthetjük szem elől, hogy az erdőművelés racionalizálása az erdőrendezés tervezésével kezdődik. Az erdőművelőnek és erdőrendezőnek szoros együtt kell dolgoznia a kitűzött cél sikeres teljesítése érdekében. Ebben

az esetben a törzskiválasztó gyéritések számát az erdőtípustól függően (gyertyános-tölgyes, tölgyes, cseres, akácos stb.) 30—60⁰/₀-kal vagy még többel is csökkenteni lehet. Az érvényben levő üzemterveket vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az üzemtervkészítők ma még az Erdőnevelési Utasításnak megfelelően, sablonos gyéritésre írják elő a 30—50 éves sarj eredetű 40—50—60⁰/₀-os záródású kemény lombos, fényigényes fafajú állományokat.

Növedékközoző gyéritést a példánkban vett mageredetű kemény lombos fafajok esetében 30 év alatt 5-ször, tehát átlagosan hat évenként kell elvégezni. A nevelővágások közül egyedül a növedékközoző gyérités az, amiben a termelés már gazdaságos. Az ebben kitermelésre kerülő faanyag méreténél és mennyiségénél fogva országos átlagban 15—40, átlagosan 25 m³/ha már jövedelmezővé teszi a fakitermelést, néhány szélsőséges esettől eltekintve (gyenge minőségű állomány, nehéz terep, túl nagy szállítási távolság stb.). Ha azonban nagyító alá tesszük a hat évenkénti ismétlést, sokunkban az az érzés támad, hogy túlságosan gyakori és így túlságosan elaprózottan, sokszor termelünk, de keveset, s ezáltal jóval nehezebbé és drágábbá válik a kitermelés. A gyakori belenyúlás azonfelül, hogy jóval drágább, nem tesz jót az erdő élővilágának (madarak, emlősök stb.) fejlődésére sem. Indokolatlanul sokszor zavarjuk életfeltételeikben.

A növedékközoző gyéritésnek hat évenkénti megismétlése túlzott. A jövőben sem munkaerővel, sem egyéb energiával nem tudjuk biztosítani ilyen gyakori visszatérés mellett az évről évre mind nagyobb tömegben belépő gyéritések megfelelő jó elvégzését. Megjegyezni kívánom, hogy az 1962-ig üzemtervezett erdők (963 634 ha) adatai alapján az összterületnek több mint 68⁰/₀-a 40 évesnél fiatalabb korosztályba tartozik. A jelenleg érvényben levő erdőfenntartási járuelék rendszerre is arra készíteti az erdőgazdaságokat, hogy minél több vágás-érett állományt soroljanak kitermelésre, a nevelővágások mennyiségét pedig a minimumra csökkentsék, hiszen a gyéritésekből kitermelt faanyag bruttó m³-e után ugyanannyi tőárelvonást fizetnek, mint a véghasználatokban kitermelt faanyag után, holott a véghasználatokból kitermelt faanyag értéke 3—4-szer is meghaladhatja a gyéritésekből kitermelt faanyag értékét. A kellő időpontban bátran, erőteljesen végrehajtott belenyúlással a jelenlegi gyéritések számát közel a felére csökkenthetjük! A „korán, gyakran, mérsékelten!” elv helyett a „ritkán, bátran”-t kell a jövőben bátran alkalmaznunk.

Összefoglalva: A nevelővágások racionalizálásával kapcsolatban egyre több cikk jelenik meg mind a külföldi, mind a hazai szakirodalomban. Ezen cikkek a nevelővágásokkal kapcsolatos alapvető problémák megoldásán igyekeznek segíteni. A racionalizálás fő célja, törekvése, hogy a nevelővágások során az erdőből kitermelt faanyag mielőbb gazdaságos, veszteségmentes legyen. Hazánkban a fakitermelés nem öncélú tevékenység, különösen nem az új gazdaságirányítási rendszerben, egyáltalán nem közömbös az általunk termelt faanyag önköltségének alakulása. Világosan kell látnunk, hogy meglevő erdeink egy részén nem lehet cél a méretes anyag termelése, így a még napjainkban is érvényben levő, beidegződött, megszokott, elfogadott erdőnevelési eljárásokon — az ésszerűség határán belül — sürgősen változtatnunk kell. A kertészkedés korának vége! Belátható időn belül a mennyiség lesz a döntő, nem a minőség! A gyakran végzett nevelővágás veszteséges, közel sincs arányban a ráfordított költség az elért eredménnyel.

Nagy és fontos szerep vár az erdőrendezőkre, az új erdőnevelési eljárások kötelező üzemtervi előírásában. Sokkal nagyobb méretekbén kell a jövőben a vegyszeres ápolásokat, állománytisztításokat végezteni.

Гордош М.: РАЦИОНАЛИЗАЦИЯ РУБОК УХОДА

Важной целью при рубках ухода является сделать экономичными рубки леса. Относительно части имеющихся лесов не может быть целью выращивание крупномерного материала и в течение определенного периода не качество, а количество является решающим. Часто проведенные рубки ухода убыточны и расходы по их производству не оправдываются результатами. Число прореживаний крупного жердняка по крайней мере на 30—60% нужно уменьшить и в средневозрастных насаждениях достаточно будет, если и на половину сократить вмешательство в них. Вместо „рано, часто, умеренно“ нужно, чтобы было руководящим принципом — „редко, смело“.

Gordos, M.: RATIONALIZATION OF TENDING OPERATIONS.

The main target of the rationalization of tending operations is to increase the efficiency of the final cuttings. The production of large-size timber can not be considered as production goal in all forests. In the prospective future there will be forests, in which the maximum volume of growth and not its quality should be aimed at. Tending operations carried out too frequently are uneconomic, their expenditures are not in proportion to the obtained result. The periodicity of thinnings in the pole stage should be reduced by at least 30—60 per cent, and in middle-aged stands half as frequent cutting would also be sufficient as it is done today. In accordance with the economic requirements the former principle of thinning operations, which said „Early, frequently, and modestly“, should be replaced by the slogan of „Scarcely, but strongly“.

Szerves foszforkészítmények és újabb eljárások alkalmazása a cserebogár és álcája elleni védekezésben

DR. KOLONITS JÓZSEF

A klórozott szénhidrogének — a DDT és HCH — készítmények tartósan felhalmozódnak a növényi és állati szövetekben és így az egészségre közvetlenül vagy közvetve ártalmassá válnak. Hatékonyságukat ugyanakkor csökkenti az a tény, hogy a károsítók velük szemben rezisztens törzseket nevelnek ki és elsősorban a fenyőfélék növekedésére fokozó hatással vannak.

A klórozott szénhidrogének fokozatos kivonása szükségessé teszi új, nagyhatású szerek és — ezzel együtt — új védekezési eljárások és rendszerek kidolgozását, illetve a korábban bevált eljárások továbbfejlesztését.

A klórozott szénhidrogénekkel szemben — az utóbbi években — előtérbe kerültek a szerves foszforkészítmények. Többet közülük korábban az erdővédelemben már nagyon jó eredménnyel alkalmaztunk (Wofatox, Parathion, Foszfotion, Ekatin stb.). Kísérleteink során eddig elsősorban a beszerezhető és gazdaságos védekezést biztosító szerekkel foglalkoztunk. További szerek vizsgálata és a gyakorlatban történő bevezetése folyamatosan történik.

A *Melolontha melolontha* L. ellen első ízben 1968-ban alkalmaztunk szerves foszfor savésztereket. Megállapítottuk, hogy egyes készítményekkel szemben mind a bogarak, mind az álcák nagy érzékenységet mutatnak. A laboratóriumi — cserepes — vizsgálatok eredményei csak útmutató jellegűeknek tekinthetők. Az így kapott ismeretek birtokában végsősoron a kisparcellás — egy-egy erdőrészletre; majd egész erdőszetre kiterjedő — üzemi védekezések adnak reális képet az eredményekről és az alkalmazandó minimális vegyszermennyiségekről. Az álcák laboratóriumi megfigyelése rendkívül nehéz, mert a talajból kiszedett pajorok nagyon sérülékenyek, legtöbbjük elpusztul. Belső vizsgálatainkat ezért nagyszámú és különféle korú *Melolontha melolontha* L. és *Polyphyla fullo* L. álcákon végeztük. Megfigyeléseinket laboratóriumban, a Borsodi és a Mátrai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság több erdőszetében erdősítésekben és csemetekertekben végeztük.

A kisparcellás és üzemi védekezési kísérleteket először a m²-enként található átlagos pajorszám, majd a megrágott csemeték aránya alapján értékeltük.

Itt csak azokat az eredményeket ismertetem, amelyek 80% feletti mortali-

tást, illetve védeettséget eredményeztek, akár labor, akár külső körülmények között. Ezeket az eredményeket a megadott minimális vegyszermennyiségek adták. Az ennél kisebb mennyiségek adagolása az eredmények fokozatos csökkenését vonta maga után. Így például talajfelszíni védekezésnél a Wofatox porozószernek 50—60 kg/ha-os adagolása már csak 50⁰/₀-os eredményt adott.

Az imágók és álcák elleni védekezésre azoknál az erdészeteknél kell különösen felkészülni, ahol a fertőzött talajban a m²-enként talált átlagos báb vagy bogárszám eléri a 0,5 db-ot; az álcák átlagos száma pedig a m²-enkénti 1 db-ot. Az álcák kora ezt a veszélyesség-mutatót erdészeti vonatkozásban nem befolyásolja. A prognózis készítésének legmegfelelőbb időpontja szeptember és október hónap, amikor a bábulás és átalakulás már megtörtént.

A károsító élettani vizsgálatai bebizonyították, hogy az álcák károsítása 80—90⁰/₀-ban másodéves korukra — mintegy 4—5 hónapra — esik. Így a közvetlen a gyökér védelmét szolgáló és hatékonynak mondható gödörporozást főleg a rajzást követő év tavaszán végrehajthatjuk.

A továbbiakban az erdővédelemben jelenleg alkalmazható szerves foszfor-készítményeket és komplex védekezési módokat ismertetem, illetve foglalom össze többéves vizsgálataink és kísérleteink alapján. A védekezések hatékonyságát mindig a károsító fejlődése és a vegyszer iránti érzékenysége segíti elő. Amíg a rajzás évében a csemeték megvédéséhez a talajfelszíni védekezések nyújtanak három évig kellő biztonságot, addig a rajzást követő évben — a károsítás fő időszakában — a gödörporozások.

A legeredményesebb védekezést az imágóknak az erdőszegélyen, rajzó fán és talajfelszínen történő tömeges pusztítása jelenti. A bogarak irtására jelenleg a földi gépes, aerosolos eljárás vált be, amelynél gázolaj és foszfotion 1 : 1 arányú keverékét gázosítják el (a foszfotion 50⁰/₀ malationt tartalmazó szer.). Dr. Lengyel György vizsgálatai szerint a módszer hatása — a légáramlattól függően — az erdőszegély 150—200 m sávjára is kiterjed, ahol tömeges bogárpusztulás figyelhető meg. Ez a védekezés sajnos nem szelektív hatású, nagyon sok hasznos szervezetet is elpusztíthat. Elhullott bábrablók, fűrészkek és néha madarak is voltak találhatók a védekezéssel érintett erdősávban (Bélapátfalvi Erdészeti, 1968).

Az imágók földi és légi úton történő irtására eredményesen alkalmazható a Wofatox porozó és permetezőszer. A Wofatox porozószer 1,5⁰/₀, míg a Wofatox sp.—30 permetezőszer 18⁰/₀ metilparathiont tartalmaz. Az erdőszegélyen max. 20 méteres sávban használhatók. A bogarak ellen eredményes dózis 25—30 kg/ha a porozószerből, a permetezőszerből 1,0—1,5⁰/₀-os koncentrációjú oldat szükséges és ha-onként mintegy 800—1000 liter permetlevet számítunk. A Diazinon phenkapton finom porlasztásban 6—8 kg-os dózisban, illetve 0,5—0,6⁰/₀-os permetlé alakjában szintén nagyon hatásos a bogarak irtására.

A petéző bogarak ellen a rajzás időszakában eredményesen védekezhetünk talajfelszíni védekezéssel. A bogarak, az álcák elpusztításához szükséges dózis mennyiségnek egy tizedétől már elpusztulnak. Ezzel a védekezési móddal három évre biztosíthatjuk egy-egy terület védetségét.

A talajfelszíni védekezés gyors- és nagyhatású szerekkel — üzemi méretekben is — tökéletes, 98—100⁰/₀-os eredményt adott.

A talajfelszíni védekezésekben jó eredménnyel használható a Wofatox porozószer, hatóanyaga 2⁰/₀ metilparathion, amiből ha-onként min. 100—150 kg, míg a Wofatox sp.—30 permetezőszerből (hatóanyaga 18⁰/₀ metilparathion) ha-onként 50—60 kg szükséges. Alkalmazható még a Diazinon-phenkapton (hatóanyaga 25⁰/₀ diazinon és 5⁰/₀ phenkapton), amely ha-onként min. 25—30 kg-os

adagolásban ad jó eredményt. A Diazinonnal azonos hatóanyagú a Basudin—5 (5⁰/₀ granulált diazinont tartalmaz) jó eredményt ad a ha-onkénti 40—50 kg-os mennyiség.

A megfelelő mennyiségű vegyszert teljes talajművelés esetén műtrágyaszóró géppel, majd utána tárcsával, kultivátorral vagy boronával dolgozzuk azonnal a talaj felső 8—10 cm-es rétegébe. A nagy hatású vegyszerek egyenletes kiszórását segíti elő a fűrészpor, amely mint abszorbeáló, vivő anyag használható fel. Vegyszerektől függően bevált keverési arány: 100 kg fűrészporhoz 5—20 kg védőszer. A fűrészpor a szer hatástartósságát is megnöveli. A szer adagolása a felhasznált fűrészpor mennyiségétől független.

A talajfelszíni védekezésben a foszforkészítményekkel együtt fele arányban lindán tartalmú szereket is alkalmazhatunk. Részleges talajművelés esetében rajzáskor, az első kapálással együtt — április 10—május 10 között — szintén védekezhetünk ilyen módon a petéző bogarak ellen.

A legkörülményesebb és legnehezebb az álcák elleni védekezés. Kísérleteink során 1968-ban alkalmaztunk először a pajorkárok megakadályozására szerves foszforkészítményeket.

Az álcák ellen a rajzást követő őszi és tavaszi erdősítésekben a hagyományos gödörporozással védekezhetünk.

A foszforsav készítmények közül ugyancsak a Wofatox porozó, illetve permetező szer alkalmazható. A porozószerből gödörporozásnál gödrönként és csemeténként 6—8 g-ot; míg a permetezőszerekből 4—5 g-ot használunk. Felhasználható gödörporozáshoz a Diazinon és Basudin is, csemeténként és gödrönként 1,5—2 g, illetve 2—3 g-os adagolásban. A Diazinont és a Wofatox permetezőszert lehetőleg fűrészporba keverjük, hogy az adagolása és elosztása könnyebb legyen. A Basudint nem szükséges keverni, mert granulált. A szereket úgy szórjuk a gödörbe, illetve hasítékokba, hogy annak belső felületét lehetőleg egyenletesen takarjuk be. Az ismertetett foszforkészítményeket közvetlen a gyökerekhez adagolhatjuk — ellentétben a HCH és DDT készítményekkel —, mivel ezeknek a szerekeknek ilyen mennyiségben káros hatásuk nincs. A gyökerekhez közvetlenül adagolt vegyszer hatékonysága, tartóssága és ezzel a csemeték védelme lényegesen nagyobb. Az adagoláshoz bemért kis-mennyiségű készítményeket használhatunk.

A szerves foszforkészítmények előnyös tulajdonsága még, hogy felszívódnak a növényi szövetekbe és így tartós védelmet nyújtanak a csemetéknek.

Foglalkoztunk a foszfotionnak a gödörporozásoknál történő felhasználásával is. Az előírt 0,15—0,30⁰/₀-os koncentrációjú vizes oldatát fűrészporral itattuk fel úgy, hogy a fűrészpor a szertől egyenletesen nedves lett. Ezt adagoltuk a csemeték gyökerét tömörítő hasítékba, vagy talajba, a gyökértől mintegy 2 cm-re úgy, hogy a gyökerek közvetlen a szerrel ne érintkezzenek. A közvetlen gyökérral érintkező foszfotion káros perzselést és pusztulást okozhat a csemetéken. A pajorok feltűnő érzékenységet mutatnak a foszfotionnal szemben és egy-két óra alatt a legidősebbek is elpusztulnak.

Csemetekertekben soros és fészkes magvetéseknél a vetőbarázda, illetve fészkek koncentrált védelmére az ismertetett szereket vetés előtt a magágyba a következő mennyiségben adagoljuk:

Wofatox porozószerből = 5—6 g/fm
Wofatox permetezőszerekből = 3—4 g/fm
Diazinon-phenkaptonból = 1—2 g/fm
Basudin—5-ből = 2—3 g/fm

Az erdészeti gyakorlatban, különösen a talajban használt szerek csak magasabb dózissal adnak megfelelő eredményt.

Az ismertetett szervesfoszfor-készítmények ilyen módon minimum 4—6 hónapos védettséget nyújtanak a csemetéknek az álcák rágása ellen. Ez a védettségi idő fokozódik a szerek felszívódó képességének arányában, de meg egyezik a cserebogár álcáinak fő károsítási időszakával.

A használt szerek nem csak a májusi cserebogár és álcája ellen hatásosak, hanem más, talajban lakó kártevők ellen is. Így különösen csemetekertekben adnak kiváló eredményt a lőtücsök (*Grylloctolpa vulgaris* L.) ellen is.

Kísérleteink során elvégeztük az ismertetett szervesfoszforkészítményeknek az egyes csemetékre — különösen a fenyőfélékre — gyakorolt hatásának vizsgálatát is. Megállapítottuk, hogy a leírt adagolásban és módon — ellentétben a HCH és DDT készítményekkel — kimutatható káros hatást nem fejtenek ki sem fenyő, sem pedig lombcsemetékre. A dóziszvizsgálatokat a leírt adagok ötszörösével is elvégeztük.

Vegyszeradagolási táblázat

A vegyszer neve	Alkalmazható minimális dózis		
	Talajfelszíni védekezésben	Gödör-porozásban	Vetésben
	kg/ha	g/csemete	g/fm
Wofatox porozószer	100—150	6—8	4—5
Wofatox sp.-30	25—30	4—5	3—3,5
Diazinon-phenkapton	50—60	1,5—2	1—2
Basudin-5	40—50	2—3	2—3

Összefoglalva a fenti táblázat ismerteti a szervesfoszfor-készítmények adagolását.

Д-р Колониц Э.: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОДУКТОВ ОРГАНИЧЕСКОГО ФОСФОРА И НОВЫХ СПОСОБОВ В БОРЬБЕ С МАЙСКИМ ЖУКОМ И ЕГО ЛИНИЧКАМИ

В целях изъятия из потребления хлорированного углеводорода были произведены опыты по применению некоторых органических фосфорных веществ в борьбе с *Melolontha melolontha* L. Установили, что можно с успехом применять органические фосфорные вещества в имагинальной стадии, во время лёта, с внесением на поверхность почвы их, против личинок опыливанием ямок, и путем внесения при посевах. Устойчивость их действия в почве 3—4 месяца. С успехом можно использовать как примесь к химикатам древесные опилки.

Dr. Kolonits, J.: THE APPLICATION OF ORGANIC PHOSPHOR PREPARATIONS AND NEW METHODS FOR THE PROTECTION AGAINST COCK-CHAFER AND ITS LARVAE.

Since preparations of carbhydrogene with chlorine are withdrawn from the practice phosphoric products has been experimented for controlling the *Melolontha melolontha*, L. It has been stated, that organic phosphor preparations can be efficiently used against the larvae on swarm-trees, for underground treatment and for dust-spraying into the pits, and for portioning under acorn sowing. Their effect has a duration of at least 3—4 months. Sawdust could be used as carrier and diluting material for the concentrated chemical, which can only be applied in lesser doses.

Varga Domokos: ERDŐKERÜLŐBEN

(Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest 1970. 245 old. Megjelent a *Magyarország Felfedezése* sorozatban.)

Varga Domokos — szakkörökben is közbecsülést élvező erdőmérnök — kartársunk a Magyarországi Felfedezése írói sorozat keretében „intim” életünkről írt *Erdőkerülőben* című, a Szépirodalmi Könyvkiadó által megjelentetett könyvében.

Az írásmű műfaját írói-művészi értékét az irodalom illetékesi méltatják. Bennünket, erdészeket a könyv nem is elsősorban írói-művészi értéke alapján érdekelt. Az izgalom úrrá lesz rajtunk azonnal, ha a kézbevetett könyv címét, borítólapja képét látjuk, s nem tesszük le addig, amíg végig nem olvastuk.

Izgalomunk tartalma nagyon bonyolult. Igaz-e amit életünkről írnak, jól látja-e küzdelmünk célját, nehézségeink — szomorúságaink — örömeink lényegét az író? Tényleg ilyenek vagyunk-e? Jó-e nekünk, ha így és ebből következtetett képben „fedeznek fel” minket? A kérdésekben rejlő izgalmon túl talán resteljük, hogy munkánk területe — mint alkotó műhely — a társadalom egészen belül egy kicsit periférikus. Sok a primitív vonás bemutatott életkörülményeinkben. Sajnáljuk, hogy a bennünket kívülről nézők illúzióját, romantikus elképzeléseit az író lerombolja. Alkalmas-e az írói mű, hogy a társadalommal tudassa, miben, hogyan fejlődünk, nemzedékünk mit és milyen körülmények közt alkotott és alkot a köz javára, maga hasznára. Folytatni lehetne a könyv olvasásakor felmerülő kérdőjelek sorolását, de ehelyett inkább az eddig felvetett, vagy felvethető kérdésekre próbáljunk válaszolni.

A könyv az első olyan mű hazánkban, ami az erdőről, mint az ember természetes környezetéről, élő organizmusról, a nemzetgazdaságban, világgazdaságban betöltött sokoldalú közgazdasági szerepéről, a benne és vele dolgozókról, mint az emberi társadalom alanyairól, a mindennapi történések hű és igaz tolmácsolásával „belülről” a kívülállóknak átfogó összefüggésben beszámol. Ismerjük el, hogy a könyv tényanyagára hiteles, igaz, ilyenek is vagyunk.

Az erdő dolgozóinak helyzete, történelmi idők óta és ma is, mindig a „felzárkózás” állapotában van. Ez abból következik, hogy az erdő ősből állapot, mint a mezőgazdaság és technika. Minden fejlődés az erdő kárára történt és történik ma is. Az erdő dolgozói konzervatívabbak, helyhez kötöttebbek, mint más munkaterületek dolgozói. Ebből a sajátos, maradibb emberi tartásból következik, hogy dolgainkban — különösen nyomorúságunkban — zárkózottabbak, szegénylenőbbek, s talán szerevényebbek is vagyunk.

Amíg az erdő és élővilága minden művészeti ágat évezredek óta maradandó alkotásra ihletett, a benne dolgozók élet- és munkakörülményei, társadalmi viszonyai ma is feltáratlanok a széles társadalmi megismerés számára.

A könyv „leleplezi” az erdő romantikus máza alatt levő emberi erőfeszítések minden vonatkozását, tudatja a társadalommal, hogy a látszat mögött jellemzően mostoha élet- és munkakörülmények között emberek tízezreinek verejtékes, de közhasznú munkája zajlik.

Tiszteljük az író bátorságát, hogy sorsunkat, helyzetünket „közszájra” adta.

A könyvből mi is, akikről szól, tanulhatunk. Az olvasás nyomán állapotunkról seregszemlét tarthatunk. Az erdőt — múltjától jövője felé haladva — minden összetevőjével együtt láthatjuk, itt-ott talán felnagyítva, máshol kisebbítve az arányokat, a meghatározó szerepű jelenségeket, állapot-jellemzőket, de helyenként a jól elhelyezett „magaslatról” mi benne élők „rálátunk” az erdő mozgására, munkaterületünk és benne saját magunk fejlődési útjára, folyamatára.

A könyv bevezető gondolatai történelmi hitelességgel beágyazzák az erdőt, mint társadalmi életeret a korábbi évszázadok jellegzetes magyar életformájába. Nyelvünk, településeink, népművészetünk, költészetünk már-már elfelejtett, erdővel összefonódó kapcsolatait, kölcsönhatását tárja fel és menti meg a jövő számára érdekesen, hangulatosan. Sok népszokást, a társadalomnak, egyes embereknek az erdőhöz — vadhoz —, a közvagyonhoz való viszonyát, ennek az idők folyamán változó alakulását, az ember ösztönös magatartását segít érdekes okfejtéssel megmagyarázni, nekünk is megérteni.

Kié az erdő? — teszi fel az első kérdést az író. Az erre adott válaszaival, történelmi koronként érzékelteti az ember viszonyát az erdőhöz. Az első hiányérzetem itt jelentkezik! A mai állapot jogi és társadalmi tartalmát, az ember és erdő viszonyának mai jellegét nem érzékelteti a szerző. Pedig ez alkalmat adhatott volna mind az író, mind az olvasó számára, hogy az erdő és ember mind harmonikusabb viszonyának jövőbeli kifejlődését érzékeltse. A szerző gondolatkifejtése gazdag tényanyagát negatív kicsengésűvé teszi, pedig ugyanez a tényanyag helyes csoportosítással kevésbé reménytelen helyzetet tükrözne. Az erdő tulajdonjogában az utóbbi 25 évben bekövetkezett változás és ennek pozitív következménye tette lehetővé, hogy közel azonos nagyságú erdőterületről a korábbi évszázadokban évente termesztett famennyiség kétszeresét megtermelhessük. Helyesbítenem kell az író adatait is, mert az erdő- és fagazdaságok az eltartottakkal együtt nem 50 000, de legalább 150 000 embernek adnak ma kenyeret.

Dramái hangulatot teremt az író „*Az erdők munkásai*” című fejezetben. Az író is keresi a „mezsgyét”, ahol okfejtéseivel ártó hatás nélkül haladhat. Mégis a rajzolt kép nyomasztó állapotot illusztrál. Tényleg ilyen a helyzet? Ki vagy mi teszi ilyenné? — merül fel a kérdés! Miért vagyunk mégis ennyien az erdő munkásai, mi tart itt 50 000 dolgozót?!

A munkahely adottságai, a munkakörülmények, a munka nehézségi foka, ezek megjavításának nehézségei ténylegesen egyedülállóak más munkaterületekkel szemben. Az ügy javára szolgálhat, ha a társadalom az írói látásmód érzékletességével megismeri azt a nehéz munkát és életkörülményeket, amelyek közt az erdő munkásai élnek. Jó esetben erkölcsileg, anyagilag nagyobb társadalmi megbecsülést lehet talán számunkra az eddigieknél megszerezni. Szocialista társadalmi viszonyok között azonban nivellált jövedelmi arányokat és viszonyokat, élet- és munkakörülményeket kell előbb-utóbb teremteni mindenhol. Így az erdőben is. Az igazsághoz tartozik azonban az is, hogy a legnagyobb fejlődés 25 év alatt éppen az erdő fizikai dolgozóinak élet- és munkakörülményeiben, jövedelmi viszonyaiban történt. Az erdő állandó munkásai ma nem a legrosszabbul fizetett dolgozó réteg.

Öszintébb és hasznosabb lenne ez a fejezet, ha drámaisága mellett, fejlődési szakaszaiban, az egyes szakaszok jellemzőivel értetné meg mondanivalóját, mert a túldramatizálás esetleg a mondandó hitelességét veszélyezteti. Dicséri ezt a fejezetet az a megindítóan szép gondolatfűzés, amivel emléket állít az erdei munka halottjainak, a termelés-fejlesztés úttörő munkájában élenjáróknak.

A *vadák és vadászok* fejezet a legolvasmányosabbra komponált része a könyvnek. Vadászati történelemnek, vad-természetráznak, vadász etikai kézikönyvnek, vagy akár vadászati közgazdaságtannak is alkalmas. Az írás hangulata eredeti, mintha a szerző átélte volna azt, amit leír, pedig tudjuk róla, hogy nem vadászember. Bár e fejezet tartalmát kívülről nézve ötvözte, elhiteti, hogy belülről és jól látja, és emiatt jól is láttatja az erdő és a vad, a vad és ember, régi és mai állapot bonyolult viszonyát. Nagyon hasznos, alapos az az elemző, feltáró okfejtés, ami a vad kártételeit, a vadászok mindenkor elkluzív helyzetét vázolja. Az ok és okozatok egymásba fűzéséből sokféle következtetést lehet levonni. Ezt úgy is ki-ki szemlélete szerint megteszi.

Értékes fejezete a könyvnek az *erdészek életéről*, szerepéről beszámoló rész. Talán az erdész szerepéről, munkájáról alakult ki a köztudatban a leghamisabb kép. Az erdésznek a természettel való állandó kapcsolata, a vadászgató, sétálgató, szabadnak látszó munka- és időbeosztású erdészt irigylté teszi azok szemében, akik rajongói a természetnek. Tudatukban az erdő romantikáját az erdész személyesíti meg. Ennek a hamis illúzióknak, képnek a bosszúja jelenik meg azoknak az erdész pályát választó fiatal embereknek a csalódásaiban, akik a városi életformából, a civilizáció köréből magára hagvatottan, a vázolt körülmények között is fegyvelmezett helytállást követelő körülmények közé kerülnek. Az erdész munkája csak azoknak szép, akik magasfokú hivatástudattal végzik azt. Csak ilyen telítettséggel lehet vállalni azt a feladatot, szervező, irányító, ellenőrző, fegyvelmező és köznevelő önálló munkát, ami egy erdész munkájának a lényege. Csak az az erdész juthat el oda, hogy munkájában, annak eredményeiben örömét lelje, környezetének, munkatársainak jó közérzetet teremtsen, aki szemléletben, sajátos képességekben nagyfokú önállóságban teljes értékű ember.

Az erdőben folyó minden termelő munka egyszemélyes művezetője az erdész. Minden munkahelyen eltérő adottságok között, más módon kell szervezni és megoldani a tennivalókat. A „szellős” műhely, a nagy távolságok fizikai elronlétet, sokoldalú szakmai tudást, nagyfokú önállóságot, gyors és körültekintő elhatározó képességet kívánnak az erdésztől. Ma egy erdésznek több milliós értékrendű mennyiségi, minőségi termelést, jövedelmező munkaprogramot kell végrehajtani, amiből a saját

és munkatársainak anyagi és erkölcsi egzisztenciája függ. Ma ők az erdők igazi „napszamosai”, nagyrészt rajtuk múlik — s ez egyben a jövő helyzetük megoldását is jelenti —, hogy a munkát könnyítő technika, az élet- és munkakörülményeknek ezzel járó megjavítása milyen gyorsan és hatékonyan terjed ki az erdei munkákban.

A *számadás* — *számvetés* című zárófejezet az erdészet enciklopédiája. Végig vezet az olvasót az erdők sokoldalú szerepén, közhasznosságán. A jövő erdőgazdálkodás koncepcióit olyan közérthetően, világosan okfejt, ahogy eddig ezt sehol nem olvastam. Nagy szolgálatot tesz a szerző ezzel a záró foglalatlaltal a magyar erdőeknek.

A könyv utolsó mondata gondolkodtat el. Tényleg „váratlanul bukkant fel” a fafelesleg? Így ez nem igaz. Hisz 25 év céltudatos munkája van ebben a megnövekedett élőfakészletben. Ezért mintegy 7 milliárd forintot áldozott a társadalom, tehát tudtuk, hogy lesz és van fánk. A gondunkat nem a „váratlan” mennyiség, hanem a hasznosítás előkészítetlensége okozza.

Végül mondjunk köszönetet *Varga Domokos* kollégánknak azért, mert volt szíve és szeme viszonylag rövid erdészpályafutása során nyitott szívvel és szemmel járni az erdőket, s az erdőgazdálkodás összefüggő problémáit, benne az emberi küzdelmeket meglátni.

Van képessége és bátorsága erdész tevékenysége szintéziséként a magyar erdőgazdálkodás jövő fejlődési útjait a maga sajátos eszközeivel elősegíteni. Úgy hiszem e könyv alapján, hogy *Varga Domokost* az erdészet nagy családja nem veszítette el.

Fila József
erdőmérnök

Dr. Sopp László: Fatömegszámítási táblázatok

(Mezőgazdasági Kiadó, Bp. 1970.)

Régen nélkülözött könyvet üdvözölhetünk *dr. Sopp László* munkájában. A szakma szempontjából igen öröndetes, hogy legfontosabb fafajainkra a hazai állományviszonyokat jobban tükröző fatömegszámítási táblázatok váltak mindenki részére hozzáférhetővé. Különösen az üzemi szakembereknek jelent ez könnyebbséget, de a tervező, a kutató is biztosabb fatömegadatokkal számolhat.

Dr. Sali Emil a könyv előszavában röviden rámutat a hazai fatömegtáblák fontosságára, visszapillantást ad arra a hosszú és fáradságos munkára, amely az *Erdészeti Tudományok Intézetben* a táblázatok összeállítását és kézikönyvként való megjelenését megelőzte.

A könyv három fő fejezetre tagozódik: 50 oldal az *általános rész*, 238 oldalnyi terjedelemben kapjuk az *új fatömegtáblák*-at, míg az *egyéb fatömegszámítási táblázatok*-at 53 oldal terjedelemben találjuk. A könyv végén pedig irodalmi ismertetést ad a szerző.

Az *általános részben* megismerkedhetünk az adatfelvételek és a fatömegtáblák összeállításánál alkalmazott módszerrel, a táblázatok használhatóságával, a szerzőnek kéreg- és törzsalaksor vizsgálati eredményeivel, egy választékbeeslési eljárással, majd az új fatömegtábláknak egyes fák és állományok esetében való gyakorlati alkalmazásával. Útbaigazítást kapunk a vágáslap feletti összes bruttó- (vastag + vékony), az 5 cm-nél vékonyabb és ennél vastagabb fatömeg, valamint a vágáslap alatti, tuskó és gyökérfa megállapítására. A régi, hasonló táblázatok használata esetén lehetőséget ad a 7 és 5 cm-nél vastagabb fatömeg számszerű megállapítására is. Végül útmutatást találunk az egyéb fatömegszámítási táblázatok gyakorlati alkalmazására.

Az *új fatömegtáblázatok* fejezetben hármas tagolásban találjuk a legfontosabb fafajainkra az új fatömegtáblázatokat, mégpedig:

I. Kemény lombos fák: akác, bükk, cser, feketedió, gyertyán, hársak, juharok, kocsányos-, kocsánytalan és vöröstölgy, kőris;

II. Lágy lombos fák: éger, fűz, fehér- és szürkenyár, feketenyár, óriásnyár, rezgőnyár;

III. Fenyők: duglász-, erdei-, fekete-, jegenye-, luc- és vörösfenyő.

A felsorolt fajok közül a hárs, juhar, kőris, éger, duglász- és lucfenyő kivételével az összes bruttó fatömeg meghatározásán kívül az 5 cm-nél vékonyabb fatömeg is táblázatokkal számítható. A táblázatok mellett a fatömegnek függvényábrás módszerrel történő meghatározásához is lehetőséget ad a szerző. Előrehaladást jelent az eddig használt táblázatokkal szemben az, hogy tölgy, bükk, gyertyán és erdeifenyő esetében a 10 cm-nél vékonyabb törzsek összes fatömegének pontosabb meghatározására külön táblázatot is találunk.

Egyéb fatömegszámítási táblázatok fejezetben kapjuk az ismert körlap-, henger- és egyben körlapszorzási táblázatokat, kiegészítve pontosabb köbözések érdekében 0,2—

2,0 m hosszú, 1–100 cm átmérőjű terjedelemben milliméter pontossáig mért átmérőknek megfelelő henger köbtartalmat. Megtaláljuk a próbateres becslési módok alkalmazásakor figyelembe veendő sor- és körtávolság táblázatot, a Weise-szabály alkalmazása esetén luc-, erdei-, jegenyefenyőre, tölgy, bükk, nyáakra vonatkozóan az átlagos törzs meghatározására használandó mutatókat, átmérő viszonzszám táblázatokat és végül akác, bükk, cser, gyertyán, kocsánytalan- és vöröstölgy egységes magassági görbéit a d/d_{med} és h_{med} függvényében.

Elismerés illeti a szerzőt, hogy így összefoglalva közreadta több évi munkájának eredményét. Tisztában kell lennünk azonban azzal, hogy e táblázatok közreadásával sem oldottuk meg teljesen adott állományok fatömegének pontos meghatározását. Erre különben a szerző az általános részben (21. old.) rá is mutat. Eltérések mindig lesznek, mert a tényleges fatömeget meghatározó összes paramétert figyelembe vevő fatömeg-táblázatot összeállítani nem is lehet, csak közelíteni. Mindenesetre komoly előrehaladást tettünk az eddig alkalmazott és nem hazai viszonyokra vonatkozó adatokból összeállított táblázatokkal szemben. A gyakorlat fogja kimondani a tárgyilagos bírálatot, hogy e táblázatok használatával mennyiben közelíthetjük meg jobban a tényleges állapotot. Ez elsősorban azoknál a táblázatoknál merülhet fel, amelyek viszonylagosan kevés vizsgálati anyagból készültek.

Külön dicséret illeti a Kiadót a tetszetős külalakért. A könyv tartós borítólappja nagysága, kezessé teszi a használat számára. Jó lett volna azonban a könnyebb kezelés érdekében az egyes táblázatok szerint oldalregiszterrel is ellátni.

Az elismerés mellett néhány alaki és tartalmi hiányosságra azonban rá kell mutatnom. Pnyek pl.: nem a szerző által kimunkált táblázatok címeiben meg kellett volna adni a szerzőt; az 54. oldalon bemutatott munkalap 2. és 3. oszlop adataiban eltérések vannak; a tartalomjegyzék oldalszáma egy-két esetben nem egyezik a megadott tartalommal. Ezek nem lényeges hiányosságok, de zavarólag hatnak a különben gondos összeállításban.

Tartalmi vonatkozásban hiányolható, hogy nem minden fafajra ad a szerző vékonyfaszázalék táblázatot. Észrevételezhető az általános részben a 24. oldalon tett megállapítás. Itt a szerző kéregre vonatkozólag közöl adatokat, mert „ezeknek százalékos mennyiségéről eddig még hazai adataink nincsenek”. Utalnom kell az *Erdészeti Kutatások* 1957. 3–4., 1959. 3., 1964. 1–3., 1967. 1–3., 1968. 1–3 és 1969. 2–3. számaira, ahol a választéktervezés több éves kutatásával kapcsolatosan tölgy, bükk, cser, akác, gyertyán, nyárok, erdeifenyő és luefenyőre a kéregszázalékokat elsősorban gyakorlati szempontból vizsgálta az ERTI fahasználati osztálya éppen azért, mert a nettósítás során a mellmagassági átmérők függvényében kimunkált kéregszázalékok lényeges eltérést eredményeznek. A mintegy 150 ezer kettős kéregmérésből összefüggésvizsgálat alapján megállapítható volt, hogy a kéregvastagság és a kéregszázalék a választékok középtátmérőjével legszorosabban korrelációba hozható. Akár tervezzük, akár számbaveszünk kitermelt faanyagot, — mert választékokat kéregben, kéreg nélkül, törzsfából és koronából egyaránt termelünk — a választék átmérő, illetve ezek méretkategóriái azok, amik számszerűen megfoghatók. Ezért dolgoztuk ki a fent megadott fajokra a kéregmutatókat vastagsági méretcsoportokra.

A választékbecslésnek közölt módja csak egyedi becslésre alkalmas. Ennek a módszernek pontosságához nem fér kétség, de nagyon munkaigényes. Az átlagfákból így módon kapott adatoknak az extrapolálása azonban mindig nagy eltérésre vezet. Az átlagfa csak az összes fatömeg meghatározására alkalmas, vastagsági méretcsoportjaiból, illetve választékaiból az egész állományra következtetni nem szabad. Az állomány választékaira csak az állomány összfatömeg vastagsági méretcsoportjainak ismerete ad megbízható támpontot. Ennek független változóit pedig a $d_{1,3}$ terjedelem, a $d_{1,3}$ vastagsági osztályokba eső fatömegarány és csak ezeken belül a $d_{1,3}$.

Összegezve: e munka a hiányosságok ellenére mind a gyakorlat, mind a kutatás részére hézagpótló. Dicséret illeti elsősorban a szerzőt, de mindazokat is, akik lehetővé tették megjelenését.

Dérjöldi Antal

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Egyesületünk ügyvezető elnöksége ülést tartott s ott megvitatták az 1971. évi munkaterv összeállításának kérdéseit.

Az Erdőrendezési Szakosztály megvitatta az Erdőtörvény módosításából adódó feladatokat.

Az Erdei Vasutak Szakosztálya ülésén Csutkay Jenő előadását tárgyalták meg. Az előadás tárgya „Közbenső rakodók telepítése az erdei vasutakhoz” volt.

A Vadgazdálkodási Szakosztály ülésén a vadászati balesetek okait és az elhárítás módjait tárgyalták meg. Dr. Bakóczy Antal, az Országos Kriminálisztikai Intézet osztályvezetője egy évi kutatói munka összegezéseként 158 ügyre, 166 elkövetőre és 167 sértettre terjedően kimutatta, hogy a balesetek keletkezése 92%-ban olyan okokból adódott, amelyek megfelelő gondossággal elkerülhetők lettek volna. Az elemzés alapján megállapítható volt, hogy a vadászok nem tulajdonítanak kellő fontosságot a megelőző rendszabályoknak. A vita tanulságaiból egyöntetűen kialakult az a nézet, hogy a dokumentált anyag széles körű ismertetése ráébresztené a vadász-társadalmat a megelőző rendszabályok fontosságára. Javasolta tehát a szakosztály, hogy az előadott anyag legyen a vadásztató szervezetnél folyó kötelező oktatás tárgya. A javaslatot Egyesületünk a MEM elé azzal

A helyi csoportok életéből

A Baranya megyei csoport klubnapot tartott. Csanádi Béla beszámolt jugoszláviai tanulmányútról, amelynek célja a jugoszláv erdő- és vadgazdálkodás üzemtervi szerinti gazdálkodásának tanulmányozása volt. A szerzett tapasztalatok és a beszámoló kapcsán kialakult vita során javasolták hazánkban is 10 éves vadgazdálkodási üzemtervi életbe léptetését minden vadgazdálkodó számára; a vadászati üzemtervek készítésével kapcsolatban javasolják a zágrábi tudományos intézet „természetes vadeltartó képesség” osztályozásának átvételét; üzemterveinkben a hozadékszabályozáshoz helyesnek vélik a fajajonkénti oszlop-diagram alkalmazását; követendő tapasztalatként a hullámtéri kocsányostölgy gazdálkodás módszerének hazai alkalmazását, mert a szarvas természetes állományának kialakulását a tölgyerdők nagyobb vadeltartó képessége számbelileg is javítja.

a javaslattal terjeszti elő, hogy az oktatás eredményességének érdekében készüljön (diafilm-sorozat a megtörtént balesetek, illetve azok okainak ismertetéséről és a MAVOSZ keretében szervezzenek a BM szervek bevonásával előadási anyagot.

A Műszaki Fejlesztési Bizottság számítástechnikai albizottsága ülésén megvitatták az albizottság 1971. évi munkatervét, majd az erdészeti adatfeldolgozás hard-ware és soft-ware problémáit tárgyalták.

A Szerkesztő Bizottság beszámolt 1970. évi munkájáról, kialakította az 1971. évi munkatervét és összeállította az 1971. I. negyedévi laptervét.

Az Erdészettörténeti Szakosztály 1971. évi munkatervét megvitatták az év során Kolodzey Tibor „Zöld aranyat termelő község, Répáshuta” címmel tartott néprajzi-erdészettörténeti tárgyú előadást. Ezt követően dr. Csőre Pál, Kolosváry Szabolcsné, Hegyi Imre, Király Pál és Szilas Géza fejtette ki véleményét.

A Faanyagvédelmi és Mikológiai Szakosztály rendezésében dr. Egon Horak (svájci szövetségi erdészeti kutatóintézet, Birmandorf) „Új-Zéland erdőformációi és gombavegetációjuk”, Galambos Kálmán „A Vértes hegység szaponin tartalmú gombái” címmel tartott előadást.

A csoport rendezésében dr. Majer Antal „Az állománynevelés hatékonyságának fokozása” címmel tartott előadást.

A debreceni csoport rendezésében Fekete Gyula „Az Erdőtörvény végrehajtásából adódó feladatok”, majd „Az Országos Erdészeti Egyesület feladatai a IV. ötéves tervidőszakban”; Zágonyi István „Az európai elsődleges felfeldolgozó ipar jelene és jövője” címmel tartott előadást. Az utóbbi előadást színes diafilmek vetítése kísérte.

Az ERDÉRT csoport tagsági könyv kiosztó összejövételén dr. Szász Tibor előadást tartott „A fizikai munka és az egészségvédelem” címmel.

A kaposvári csoport előadásán megvitatták dr. Dobos Tibor „Somogy megye közszélgásítási tervei” című előadását.

A székesfehérvári csoportban Rácz Antal tartott élménybeszámolót afrikai — tanzániai — tanulmányútjáról, vadász-élményeiről. A színes diavetítéssel kísért előadás az ott élő nép szokásaira, életére is kiterjedt.

*

A szegedi csoport bemutatót tartott Ásotthalmán a racionális erdőművelés néhány műveletével kapcsolatban. Az erdészeti technikumban ezután dr. Szász Tibor tartott előadást „Munkás egészségvédelmi vizsgálatok a fahasználásban” címmel. Majd küldöttülés értékelte az 1970. évi munkát s vitatta meg az 1971. évi feladatokat.

*

A miskolci csoport a Vértesi EFAG-ot kereste fel tapasztalatcserére. Megtekintették a fánivölgyi és az új-osztási fakitermeléseket, erdősítéseket, majd az oroszlányi meddőhányó fásítását. Felhasználták az alkalmat a sikárosi fűrészüzem munkájának tanulmányozására is.

Tanulmányutat szerveztek a Felsőtisza EFAG területére is. A csoport tagjai a nyírségi és a hajdúsági erdőgazdálkodással ismerkedtek. A Nyírségben a résztvevők fokozott érdeklődéssel foglalkoztak a máriapócsi és a nyírbátori csemetekert, a nyírbátori fűrészüzem, a baktalórántházi idős kocsányostölgyes, gyertyános-kocsányostölgyes, valamint az idős akác-állományok és az ottani csemetekert problémáival. A szakvezető Patkós Antal és Frankó János volt; a Hajdúságban Szemerédi Miklós szakvezetésével pedig a debreceni Nagyerdő rekonstrukcióját és a hajdúhadházi csemetekert tanulmányozták.

*

A nyíregyházi csoport tagjainak „Új technikai megoldások az erdőgazdasági munkák gépesítésére” címmel dr. Káldy József, „Biotikus és abiotikus károsítók” címmel pedig dr. Szontagh Pál tartott előadást.

A soproni csoportban Fekete Gyula tartott előadást „Az erdőtörvény módosításával kapcsolatos feladatok” címmel. A csoportvezetői ülésen beszámoltak az 1970. évi munkáról, előkészítették az 1971. évi munkatervet s az új vezetőség választását.

*

Az egri csoport a felsőtárkányi erdészeti fakitermelő szakmunkásai és kerületvezető erdészei számára vitadélután szervezett. Ezen Adamkó József és Jahn Ferenc tartott beszámolót szovjetunióbeli tanulmányútjukról „Kaukázusi erdőgazdasági tapasztalatok” címmel. A széles körű vitán rendkívüli érdeklődés nyilvánult meg a különböző rendeltetésű erdészeti munkagépek alkalmazása, a fakitermelés, a szállítás, a rakodás, s a fafeldolgozás gépesítése iránt. Sürgették a tanulságok hazai alkalmazását.

A csoport klubdelutánon vitatta meg V. Szabó Ferenc előadását, amelyet „Hosszúfás anyagmozgatás hosszútólási problémái” címmel tartott.

*

A MN veszprémi csoportjában Halász Aladár „Közgazdasági szabályozók hatása az erdőgazdaságokra, az 1971-ben életbe lépő új szabályozók” címmel tartott előadást. A nagy érdeklődéssel fogadott előadáson a közép és felső szintű vezetők szinte teljes számmal részt vettek és az előadást sok kérdés követte.

A veszprémi MN csoport tapasztalatcserét tartott Felsőörs—Alsóörs körzetében. Rakonczay Zoltán „Az elmúlt 90 év erdészeti szervezetei” című előadásában szemléltető ismertetést adott az erdészeti szervezet változásairól.

Az ökonómiai osztályozás bevezetésével kapcsolatosan is tapasztalatcserét tartottak. A vitaindító előadást Iharos Frigyes tartotta meg. A megtekintett erdőrészekben sok hasznos vélemény vetődött fel.

AZ ERDŐ

Az Országos Erdészeti Egyesület (Budapest V., Szabadság tér 17.) kiadványa

Szerkesztő: KERESZTESI BÉLA, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora. Főmunkatárs: JÉROME RENÉ. Szerkesztő bizottság: BIRCK OSZKÁR, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, ERDŐS LÁSZLÓ, FILA JÓZSEF, FIRBÁS OSZKÁR, FÖLDES LÁSZLÓ, HERPÁY IMRE, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, IHAROS FRIGYES, IMREH JÁNOS, JÁRÓ ZOLTÁN, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, KÁLDY JÓZSEF, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, KOCSÁRDI KÁROLY, MADAS ANDRÁS, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, RADO GÁBOR, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, SALI EMIL, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa, SCHMAL FERENC, TÓTH SÁNDOR, a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa. Kiadja: a Lapkiadó Vállalat. (Budapest, VI., Lenin körút 9—11.) Felelős kiadó: SALA SÁNDOR. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai. Elfizethető még a Posta Központi Hírlap Iroda (Budapest V., József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján.

Példányszám: 5430

71-2-13796 - Révai Nyomda, Budapest. — F. v.: Povárny Jenő

Index: 25 208

